

CONFESSIO

PIAE DOCTRINAE, QVAE NOMI-
NE ILLVSTRISSIMI PRINCIPIS AC DO-
mini D. CHRISTOPHORI Ducis VVirtembergensis
& Teccensis, ac Comitis Montisbeligardi, per legatos
cius die XXIII. mensis Ianuarii, Anno
M. D LII. congregationi Tridenti-
tini Concilij pro-
posita est.

Anno Domini, M. D. LIII.

Chas. C. 1889

PRAEFATIO.

VM AGNOSCAMVS NOS D^I
uina clementia ad gubernaculum nostræ re
gionis ac Reipublicę uocatos , nihil prius
haec tenus duximus, quam ut corā Deo pas
tre Domini nostri Iesu Christi , & uniuersa
eius Ecclesia, studium nostrum in excitanda
& propaganda uerè pia doctrina, quibus
cunctis possemus officijs, testificaremur.

Et si enim non ignoramus, suum esse diſ
crimen inter Politicam & Ecclesiasticam functionem, tamen
cum Psalmus nos grauiſſime hortetur, Nunc reges, inquiens,
intelligite, eruditimi, qui iudicatis terram, seruite DOMINO
in timore & tremore; non debuimus cœlestem uocem contem
nere, sed omnem conatum, & operam nostram, ad iuuandum
ueram Ecclesiam filiū Dei, pro uirili noſtra, conferre.

Alij, alias quidem rationes inire solent, quibus cogitant se fi
lio Dei, & Ecclesiæ eius, studium suum probare.

Nos autem iudicauimus, ad ueram Ecclesiæ salutem aut cō
ſtituandam, aut conseruandam, nihil esse nec utilius, nec Deo
acceptius, quam ut ministerium cœlestis ac uere pia doctrinæ,
officijs tum publicis, tum priuatius, iuuetur.

Et quia propter immensam clementiam Dei, quam fecit nos
bis in Iesu Christo filio suo testatissimam, nō dubitamus, quin
nos ut uera membra sua complectatur: debuimus ei uicissim
hoc obsequium, ut quoquo modo possemus, beneuolentiam
nostram erga sponfam eius Ecclesiam, quanihil ei est in his ter
ris aut amabilius, aut preciosius, declararemus.

Iussit nos alius Psalmus, portas nostras aperire Regi glo
riæ. Existimauimus autem, portas tanto Regiuere tum pa
tere, cum coelesti doctrinæ eius in Ecclesijs locus conceditur.

Sed cum inciderunt uariæ de doctrina Ecclesiastica dissensio
nes, & uisum est inuictissimo domino Imperatori Carolo,
eius nominis quinto, domino nostro clementissimo, ac reli
quis statibus sacri Romani imperij, siquid habemus, quod uel
ad publicam Ecclesiæ pacem, uel ad priuaram conscientiæ
tranquillitatem, pertinere uideatur, commemorare: Iussis

P R A E F A T I O.

mus concionatores nostros summam doctrinæ ipsorum conscribere, ut palam testarentur, in nostris Ecclesijs, non nisi uere Apostolicæ, Catholicæ, & Orthodoxæ doctrinæ, locum datum esse.

Voluimus igitur, ut hoc scriptum concionatorum nostrorum publice proponeretur, & speramus futurum, ut uniuersa Ecclesia priorum re ipsa uideat, nihil a nostris Ecclesijs alienius us esse, quam ut in ijs quicquam, quod cum scriptis Propheticis & Apostolicis, ac consensu uere Catholicæ Ecclesiæ pugner, uel in doctrina prædicandum, uel in ritibus sacrorum ad ministrandum, suscepimus fuerit.

DE DEO ET TRI B V S I N V N A D L uinitate personis.

CRedimus & confitemur, unum solum, uerum, æternum, immensum esse DEVM, omnipotentem creatorem omnium uisibilium & inuisibilium, & in hac una ac æterna diuinitate, tres esse per se subsistentes proprietates seu personas, Patrem, Filium, & Spiritum sanctum. Sicut docet Prophetica & Apostolica scriptura, & explicant tria symbola, Apostolicum, Nicænum, & Athanasij.

D E F I L I O D E I.

CRedimus & confitemur, Filium Dei Dominum nostrum Iesum Christum, ab æterno a patre suo genitum, uerum & æternū Deum, patri suo consubstantiale, & in plenitudine temporis factum hominem, ad expiāda peccata, & procurandam æternam salutem humani generis, ut Iesus Christus uerus Deus, & uerus homo, sit una tantum persona, non duæ, & in una persona sint duæ naturæ, non una tantum. Sicut testimonij sacrae scripturæ expoluerunt sancti patres, in Concilio Nicæno, Ephesino primo, & Chalcedonensi. Itaque decessas.

detestamur omnem hæresin, cum hac doctrinæ de filio Dei
pugnantem.

DE SPIRITU SANGTO.

CRedimus & confitemur, Spiritum sanctum ab æterno pro-
cedere a Deo patre & filio, & esse eiusdem cum patre &
filio essentiæ, maiestatis, & gloriæ, uerum ac æternum
Deum. Sicut autoritate sacræ scripture recte explicuerūt
sancti patres in Concilio Constantinopolitano, aduersus Ma-
cedonium.

DE PECCATO.

CRedimus & confitemur, hominem initio iustum, sapien-
tem, libero arbitrio præditum, Spiritu sancto ornatum,
ac fœlicem a Deo conditum esse, postea autem, propter
inobedientiam, spiritu sancto priuatum, factum manci-
pium Satani, & obnoxium tam corporali, quam æternę dam-
nationi. Idque malum, non in uno tantum Adamo constitisse,
sed propagari in omnem posteritatem eius.

Quod autem non nulli affirmant, homini post lapsum trans-
tam animi integritatem relictam, ut possit sese naturalibus suis
uiribus, & bonis operibus, ad fidem & inuocationem Dei con-
uertere ac preparare, haud obscure pugnat cum Apostolica
doctrina, & cum uero Catholicæ Ecclesiæ consensu.

Ad Roma. 5.

Per unius delictum propagatum est malum, in omnes ho-
mines, ad condemnationem.

Ad Ephesi. 2.

Cum essetis mortui delictis ac peccatis, in quibus aliquan-
do ambulabatis, iuxta saeculum mundi huius, iuxta principem
&c. Et mox. Eramus natura filii iræ, quemadmodum & cæte-
ri. Mortui, inquit, peccatis, & filii iræ, hoc est, alieni a gratia
Dei. Sicut autem homo corporaliter mortuus, non potest sese
suis uiribus preparare aut conuertere, ad accipiendam uitam
corporalem, ita mortuus spiritualiter non potest sese sua uirtus
conuertere, ad accipiendam uitam spiritualem.

August, tom. 7. cont. duas epist. Pelagia, ad

Bonifacij lib. 2. cap. 8.

Dominus, ut respoderet futuro Pelagio, nō ait, Sine me DIF-
FICILE potestis quicquam facere, sed ait, Sine me NIHIL
potestis facere. Et ut responderet futuris etiam istis, in eadem i-
psa Euangelica sententia, nō ait, Sine me nihil potestis perfice-
re, sed facere. Nam si perficere dixisset, possent isti dicere, non
ad incipiendum bonum, quod a nobis est, sed ad perficiendum,
esse Dei adiutorium necessarium.

Et mox:

Hominis est præparare cor, & a Domino responsio lingue:
Non bene intelligendo falluntur, ut existiment cor præpara-
re, hoc est bonum inchoare, sine adiutorio gratiæ Dei, ad homi-
nem pertinere. Absit, ut sic intelligent filij promissionis, tanq;
cum audierint Dominum dicentem, Sine me nihil potestis face-
re, quasi conuincant eū, dicentes, Ecce sine te possumus corpre-
parare. Aut cum audierint a Paulo Apostolo, Non quia ido-
nei sumus cogitare aliquid, quasi ex nobis meti ipsiis, sed suffici-
entia nostra ex Deo est, tanquam & iplum conuincant, dicen-
tes: Ecce idonei sumus ex nobis meti ipsiis, præparare cor, ac
per hoc, & boni aliquid cogitare.

Et iter. tom. 9. in Ioan. tract. 49.

Nemo se palpet, de suo Satanæ est, de Dei beatus est: Quid
est enim de suo, nisi de peccato suo: tolle peccatum quod est tu-
um, iusticia, inquit, de meo est. Quid enim habes quod non ac-
cepisti?

Ambroſ. de uocatione gentium

lib. 1. cap. 9.

Licet insit homini, Malum uelle, tamen nisi donatum non ha-
bet, bonum uelle. Illud contraxit natura per culpam, hoc reci-
pi natura per gratiam.

Bernhard. In homilia. 1. de adnuntiat.

beatæ Mariæ.

Si stare non potuit humana natura adhuc integra, quanto mi-
lius potuit per se ipsam resurgere iam corrupta.

D E I V S T I F I
catione.

Credimus

CRedimus & confitemur, quod ad faciendam & exercendam iusticiam Deo gratam, necessariae sint haec iustitiae, Fides, Spes, & Charitas, & quod homo haec iustitiae, non ex se concipere possit, sed accipiat ex favore & gratia Dei, quodque fides operetur per dilectionem.

Sed sentimus, a uera Apostolica & Catholica doctrinali longissime abhorre eorum sententiam, qui docent, hominem si enim Deo acceptum, & reputari coram Deo iustum, propter haec iustitiae, ac in iudicio Dei meritis harum iustitiae confidendum esse.

Homo enim fit Deo acceptus, & reputatur coram eo iustus, propter solum filium Dei, Dominum nostrum Iesum Christum, per fidem, & in iudicio Dei, non est ullo, earum iustitiae, quas nos habemus, merito, sed solo merito Domini nostri Iesu Christi, quod sit nostrum per fidem, confidendum.

Et quia coram tribunali Dei, ubi de uera & æterna iusticia ac salute agitur, nullus plane locus est meritis hominum, sed tantum misericordia Dei, & meritis solius Domini nostri Iesu Christi, quifide a nobis accipitur: idcirco sentimus, ueteres ac maiores nostros recte dixisse, Nos coram Deo sola fide iustificari.

Ad Roma. 5.

Omnis peccauerunt, & egent gloria Dei. Iustificantur autem gratis per gratiam ipsius, per Redemptionem, quae est in Christo Iesu, quem proposuit Deus Propiciatorem per fidem, in Sanguine ipsius.

Ad Gal. 3.

Conclusit scriptura omnia sub peccato, ut promissio ex Fide Iesu Christi daretur credentibus.

Et cap. 5.

Nos Spiritu ex Fide spem iustitiae expectamus. Nam in Christo Iesu neque circumcisio quicquam ualerit, neque præcipuum, sed Fides per dilectionem operans.

Hilar. in Matth. cap. 8.

Mouet scribas remissum ab homine per me, hoiem enim tantum in Christo continebantur, & remissum ab eo quod lex laxare non poterat. Fides enim Sola iustificat.

Ambros. in epist. ad Roman. cap. 3.

Iustificati sunt gratis, quia nihil operates, neque uicem reddetis sola fide iustificatis sunt, domino Dei,

A iiiij

Et iter. cap. 4. ad Roma.

Manifeste beati sunt, quibus sine labore uel opere aliquo remittuntur iniquitates, & peccata teguntur, nulla ab his requisi ta pœnitentia opera, nisi tantum ut credant.

Possunt autem multa loca tam e scriptis Propheticis & Apostolicis, quam e sanctis patribus cōmemorari, quibus probatur, non solum initio gratuita Dei clementia donari nobis has uirtutes, Fidem, Spem, & Charitatem, uerum etiam postea per omnem uitam, adeoque in extrema necessitate, haud quam nos coram severo tribunalí Dei constare posse, nisi fiducia solius gratuitæ clementiæ Dei, in Christo filio Dei nobis exhibita. Hoc enim est, quod & Paulus docet, & Ecclesiastici scriptores exponunt, Nos coram Deo sola fide iustificari.

D E L E G E.

AGNOSCIMVS legem Del, cuius epitome est Decalogus, præcipere optima, iustissima, & perfectissima opera, & hominem non solū obligatum esse ad obediendū moralibus præceptis Decalogi, uerum etiam si faceret opera Decalogi, ea perfectione & integritate, quam lex existit, uere coram Deo operibus suis iustum reputandum, & meritum suis æternam salutem consecuturum.

Sed quod nonnulli sentiunt, hominem posse in hac uita eo peruenire, ut non tantum implete suis operibus Decalogum, uerum etiam possit plura & maiora opera facere, quam in Decalogo præcepta sunt, quæ uocant opera supererogationis, alienum est a Prophética & Apostólica doctrina, & pugnat cum sententia uere Catholicae Ecclesiæ.

Decalogus enim non est ad hunc usum datus, ut significet, hominem posse præcepta eius in hac uita perfecte implere: sed ut ostendat homini suam imperfectionem, & ferat testimonium de iniusticia hominis, ac de ira Dei, aduerlus omnes homines, ac exciter eos ad querendam remissionem peccatorum, iusticiam & salutem in solo filio Dei, D O M I N O nostro I E S V, Christo, per fidem.

Ad Romanos 3.

Per legem agnitiō peccati.

Et capite

7.

Lex.

Lex spiritualis est, ego autem carnalis, venditus sub peccatis.

Et capite. 8.

Affectus carnis inimicitia est aduersus Deum. Nam legi Dei non subditur, siquidem ne potest quidem.

Ad Galatas. 3.

Scriptum est. Maledictus omnis qui non permanescit in omnibus, quae scripta sunt in libro legis, ut faciat ea.

August. de Spiritu & litera Cap. 36.

Hoc primum praeceptum iustitiae, quo iubemur diligere Dominum ex toto corde, extorta anima, & tota mente, cui est de proximo diligendo alterum cōsequens, in illa uita implebitur, ubi uidebimus facie adficiem. Sed ideo nobis hoc etiam nunc praeceptum est, ut admoneremur, quid fide exposcere, quo spem praemittere, & obliuiscendo quae retro sunt, in quae anteriora nos extendere debeamus. Ac per hoc, quantum misericordia uidetur, in ea quae perficienda est iustitia, multum in hac uita ille proficit, qui, quam longe sit a perfectione iustitiae, proficiendo cognoscit.

Et rurs. Aug. Hiero. epistola 29.

Charitas est uirtus, qua id quod diligendum est, diligitur. Haec in alijs maior, in alijs minor, in alijs nulla est. Plenissima uero, quae iam non potest augeri, quamdiu hic homo uiuit, est in nemine. Quamdiu autem augeri potest, profecto illud quod minus est quam debet, ex uictio est. Ex quo uictio non est iustus in terra, qui faciat bonum & non peccet. Ex quo uictio non iustificabitur in conspectu Dei omnis uiuens. Propter quod uictum, si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos fallimus, & ueritas in nobis non est. Propter quod etiam, quantum liber profecerimus, necessarium est nobis dicere, Dimitte nobis debita nostra, cum iam omnia in baptismo dicta, facta, cogitata, dimissa sunt.

Et iter. Lib. 1. Retract. Cap. 19.

Omnia mandata Dei facta deputantur, quando quicquid non sit, ignoscitur.

Hieronymus.

Hęc hoibus sola perfectio est, si imperfectos se esse nouerint.

B

Hæc est hominis uera sapientia, imperfectum esse se nosse, atque (ut ita loquar) cunctorum in carne iustorum imperfecta perfectio est.

DE BONIS OPERIBVS.

Docemus bona opera diuinitus praecpta, necessario facienda esse, & mereri gratuita Dei clementia sua quædam, siue corporalia, siue spiritualia, præmia.

Non est autem sentendum, quod h̄s bonis operibus, quæ nos facimus, in iudicio Dei, ubi agitur de expiatione peccatorum, & placatione diuinæ iræ, ac merito æternæ salutis, confidendum sit.

Omnia enim bona opera, quæ nos facimus, sunt imperfecta, nec possunt seueritatem diuini iudicij ferre. Sed omnis fiducia nostra collocanda est in S O L A misericordia Dei, propter filium eius D OM IN V M nostrum Iesum Christum.

Psal. 142.

Non intres in iudicium cum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis uiuens.

Ad Galat. 5.

Caro concupiscit aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnem. Hæc autem inter se mutuo aduerfantur, ut non quæcumque uolueritis, eadem faciatis.

Ad Roman. 7.

Noui quod non habitet in me, hoc est, in carne mea bonum;

Daniel. 9.

Non in iustificationibus nostris prosterimus preces antefaciem tuam, sed in miserationibus tuis multis.

Augustin. Confess. lib. 9.

cap. 13..

Væ hominum uitæ, quantumvis laudabili, si remota misericordia, discutias eam.

Et rursus in Manuali,

cap. 22.

Tota spes mea in morte Domini mei. Mors eius meritum meum est, refugium meum, salus, uita, & resurrectio mea; Meritum

tuum

sum meum miseratio Domini, Non sum meritis inops quod si
ille miserationum Dominus non defuerit. Et si misericordiae
DOMINI multæ, multus ego sum in meritis.

Gregor.lib. 1.super Ezechiel, ho
mi .7. in fine.

Iustus ergo Aduocatus noster, iustos nos defendet in iudici
o, quia & nos meti plos cognoscimus, & accusamus iniustos.
Non ergo in fletibus, non in actibus nostris, sed in aduocatio
ni allegatione confidamus.

Bernhard.in sermon. 1. de adnuncia.
beatae Mariæ.

Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ. Non
quidem tale testimonium, quale ille superbus Phariseus habe
bat, seducta & seductrice cogitatione, testimonium perhibens
desipso, & testimonium eius uerum non erat sed cum spiritus
spiritu testimonium perhibet spiritui nostro. Porro hoc testimoni
um in tribus consistere credo. Necesse enim est primo omni
um credere, quod remissionem peccatorum habere non pos
sis, nisi per indulgentiam Dei. Deinde, quod nihil prorsus ha
bere queas boni operis, nisi & hoc dederit ipse. Postremo q[uod] a
ternam uitam nullis possis operibus promereri, nisi GR A
TIS detur & illa.

DE EVANGELIO CHRISTI.

ET si in scriptis Euangelistarum & Apostolorum continet
tur multa præcepta diuinæ legis, & Christus ipse docet, nō
esse malum malo reddendum, nec mulierē impudice aspi
ciendam, & id genus alia, tamen non est sentiendum, q[uia] E
uangelion Christi sic noua lex, qua, sicut olim patres in ueteri te
stamento, ueteri lege salutis sunt, ita nunc homines in nouo te
stamento, noua legi saluentur.

Nisi enim nomen legis generaliter p[ro] doctrina accipias, quæ
admodum Prophetæ aliquoties nomine legis usi sunt, certe
Euangelion Christi propriæ non est lex, sicut Paulus legis no
mine uti solet. Sed est bona & læta annuntiatio defilio Dei, Do
mino nostro Iesu Christo, q[uia] ipse solus sit expiator peccatorū
nostrorum, placator iæ Dei, & redemptor ac seruator noster.

Nec præcepta legis, quæ continentur in scriptis Apostoli
eis, sunt noua lex: sed sunt ueteris legis, iuxta sententiam Spiritu-
sus sancti, explicatio, quæ & ipsa haud obscure antea in Pro-
pheticis scriptis extant. Repetuntur autem in prædicatione Eu-
angelij Christi, ut ostensa diuinæ legis seueritate, & naturæ no-
stræ corruptione, ad quærendum & amplectendum Christum,
Euangelio suoreuelatum, excitemur, & ut cognoscamus, ad
quam regulam uita nostra ex fide in Christum sit dirigenda.
Quare si proprie delege Dei, & Euangelio Christi loquendū
est: Sicut nec ex Christo faciendus est nouus legislator, cū nec
nouam legem tulerit, nec nouum politicum regnum in his ter-
ris instituerit: ita nec ex Euangelio facienda est noua lex, quæ
durioribus & leuerioribus præceptis affterat factoribus æter-
nam salutem. Sed pro certo habēdum esse existimamus, quod
una & eadem sit lex Naturalis seu Moralis ueteris & noui Tes-
tamenti, & quod nec ueteris, nec noui Testamenti hominibus
contingat æterna salus, propter merita operum legis, sed tantū
propter meritum Domini nostri Iesu Christi, per fidem.

Lucæ 4.

Recitat Christus ex Esaia officium suum, ad quod in hanc
terram missus sit, Spiritus Domini, inquietus, super me, eo quod
unxit me, ad Euangelandum pauperibus misit me, &c. Hic
docet Christus, proprium suum officium esse, nō ferrenouam
legem, quæ terreat & occidat miseros peccatores, sed adnunciare
Euangelion, quod peccatores consoletur & uiuiscerent.

Ad Gala. 4.

Vbi uenit plenitudo temporis, misit Deus filium suum,
factum ex muliere, factum sub lege, ut eos qui sub lege erant
dimeret, ut adoptione ius filiorum acciperemus.

Acto. 15.

Quid tentaris Deum, ut imponatur iugum super seruices
discipulorum, quod neq; patres nostri, nec nos portare posui-
mus, sed per Gratiam Domini Iesu Christi credimus nos sal-
mos futuros, quemadmodum & illi.

August. contra Admantum Manichei
discipulum cap. 3.

Certis

Certis quibusdam umbris & figuris rerum, ante Domini aduentum, secundum mirabilem et ordinatissimam distributionem temporum populus ille tenebatur, qui Testamentum vetus accepit: Tamen in eo tanta prædicatio & prænuntiatio est noui testamenti, ut nulla in Euangelica atque Apostolica disciplinare perierint, quamvis ardua & diuina præcepta & pro missa, quæ illis etiam libris veteribus desint.

DE SACRAMENTIS.

Nomen Sacramenti, sicut & nomen Mysterij (quod inter pretes Sacramentum exponunt) latissime patet. Sed quia uisum est quibusdam numerum Sacramentorum in septem contrahere, percurremus singula, ut ostendamus, quid in doctrina quorundam scriptorum desideremus, & quid cum intentia uere Catholicæ & Orthodoxæ Ecclesiæ pugnare videatur.

DE BAPTISMO.

Agnoscimus Baptismum tam in infantibus quam adultis, in Ecclesia usq; ad nouissimum huius seculi diem, in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti, ex institutione Christi dispensandum, & ipso utendum esse.

Credimus etiam & confitemur, quod Baptismus sitemare i^l lud, in cuius profundum, sicut Propheta ait, Deus proieciat omnia peccata nostra, & condonet ea propter Christum filium suum, per fidem.

Sed quod aliqui docent, peccatum remanens post Baptismum in homine, non esse natura sua uere peccatum, existimas perniciosiorem esse errorem, quam uulnus hominum iudicat. Eisi enim nondubitamus, peccatum quod post Baptismum remanet, credenti cōdonari propter Christum, & ex gratitudo clementia Dei, non amplius coram iurib; Dei imputari: tamen si naturam eius expendas, uere est in se peccatum, propter quod, ut Augustinus supra dixit, non iustificatur in conspectu Dei omnis uiuens, & non est iustus in terra, qui faciat bonum, & non peccet.

Ad Roma. 7.

Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi in meis meæ, & captiuum reddentem me legi peccati, quæ est in membris meis. Hic loquitur Paulus de peccato remanente post baptismum, & adfirmat illud repugnare legi mentis suæ, hoc est, affectui spiritus sancti. Quod autem repugnat spiritui sancto, certe re ipsa uere peccatum sit, necesse est. Nam hæc est natura peccati, ut pugnet cum spiritu sancto.

Ad Gal. 5.

Caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem. Hæc enim inter se mutuo aduersantur, ut non quæcunque uolentis, eadem faciat. Hic iterum loquitur Paulus de peccato remanente post Baptismum, & tribuit ei manifeste naturam peccati, uidelicet, concupiscentia aduersus spiritum, & aduersari spiritui, ac impedire, ne perfecta iusticia in homine fiat. Quare peccatum post Baptismum remanens, natura sua uere est peccatum, et si credenti non imputatur, sed propter Christum condonatur.

August. de nup. & concub. ad Valer.

lib. I. cap. 25.

Respondeatur, dimitti concupiscentiam carnis in Baptismo, non ut non sit, sed ut in peccatum non imputetur. Quamuis autem REATV suo iam soluto, manet tamen donec sanctior omnis infirmitas nostra. &c.

Et iter. de baptis. paruolorum. & de cons. dist.

4. cap. per baptismum.

Per baptismum id agitur, ut caro peccati evacuetur. Non autem sic evacuatur, ut in carne concupiscentia innata non sit, sed ne ob sit.

Deinde docemus eum qui baptizatur in nomine Patris, & Filii, & spiritus sancti,ungi spirituali christmate, hoc est, fieri membrum Christi per fidem, & donari spiritu sancto, ut ad percipienda coelestia, aures mentis eius aperiantur, & oculi cordis illustrentur.

Ac manifestum quidem est, quod usus externi christmati fuerit in politia Mosaica legitimus, & quod externum christmatum sit etiam in Ecclesia, post diuulgatum Euangelion, usitatum.

Sed

Sed manifestum etiam est, quod in lege Moysi fuerit tempus
umbrarum, nunc autem reuelato Christo sit tempus ueritatis.

Et usus externi chrisimatis pertinet ad elementa mundi. De
abrogatione autem horum elementorum dicit Paulus,

Ad Colos. 2.

Si mortui estis cum Christo ab elementis mundi, quid adhuc
tanquam uiuentes in mundo, his decretis tenemini.

Et Dionysius, quem Areopagitam uocant, & quem putant
descripsisse ritus Ecclesiae ab Apostolis traditos, significat quidem
externum chrisma suisse in Ecclesia usitatum, sed significat
etiam haud obscure, hunc ritum partim ab athleticis uelationis
bus Ethnicorum, partim ex lege Mosaicis sumptum esse. Qua
uero autoritate & utilitate petantur exempla colendi Dei, &
administrandi sacramenta ab Ethnicis, testatur dictum illud
Moli:

Deuter. 32.

Gauene imiteris gentes, & requiras cæremonias earum, dis
cens, Sicut coluerunt gentes istæ deos suos, ita & ego colam.
Non facietis similiter DOMINO Deo uastro.

Et illud dictum Chri
sti Matth. 15.

Frustra colunt me, docentes doctrinas, præceptia hominum.
Et non est oblicurum, quod cæremonia Mosaicæ, quarum una
pars est externi chrisimatis usus, pertineant ad elementa huius
mundi, quorum decretis Paulus iuxta dixit nos non teneri, &
de quibus alias dicit. Posteaquam cognouisti Deum, quin po
tius cogniti estis a Deo, quomodo conuertemini denuo ad in
firma & egena elementa, quibus iterum ab integro seruire
vultis?

Præterea, quomodo cœfatio seu ritus externi chrisimatis, ab
Apostolis ipsis traditus esse, ut Fabianus scribit, uere affirmari
posset, cū Acta Conciliorum testentur, hunc ritum institutum
esse a Syluestro?

Et ecclesiastica historia tradit, nō fuisse ppositū Apostolorum, ut
cōderet leges de dieb. festis, sed ut doceret rectā cōuersationē

& ueram pietatem: quanto minus propositum eorum fuit, ex-
ternas unctiones in Ecclesia instituere, & umbras in exortum
clarissimis solis splendorem inducere.

Accesserunt baptismo etiam aliae quædam cæremoniæ, salis,
luti, uestium, sed quia hæ non iudicantur necessariae, etiam ab
ijs ipsis, apud quos sunt usitatæ, & sunt aliqua ex parte o ci oia,
eorum rituum, quibus Christus aliquoties in edendis miracu-
lis usus est, imitatio: non est cur de ipsis aliquam curam, in occu-
patione tot necessariarum rerum suscipiamus.

DE CONFIRMATIONE.

Non est nobis dubium, quin Apostoli initio reuelati &
confirmati in die Pentecostes Euangelij, contulerintim
positione manuum admirandum donum spiritus sancti
credentibus in Christum, ut uarijs linguis loquerentur.

Et sentimus utilissimum esse, ut pueri & adolescentes,
a pastoribus Ecclesiae suæ, in Catechismo examinentur, & si qui
dem pieac recte fuerint eruditæ, approbentur, si uero praeve-
mendentur.

Sed ex personali & temporali facto Apostolorum, non est
abscq; certo mandato Dei, generale & perpetuum sacramentum
in Ecclesia statuendum. Et horribile auditu est, quod Sacra-
mentum Confirmationis, quale Episcopi suffraganei soler pueris im-
pertiri, excellat dignitate sua sacramentum Baptismi. Sic enim
nonnulli de sacramento Confirmationis scribere non uerentur.
Sicut unum, inquit, a maioribus sit, id est, a summis pontificis
cibus, quod a minoribus perfici non potest: ita & maiori uene-
ratione uenerandum & tenendum est.

Apostolis enim diuinitus concessum fuit, ut impositione ma-
nuum conferrent credentibus in Christum dona spiritus sancti. Hoc autem non est propriæ intelligendum de priuatis illis
spiritus sancti donis, quæ unicuius ad salutem necessaria sunt.
Hæc enim accipiunt credentes, per prædicationem Euangelij,
& per Baptismum: sed intelligendum est de publicis donis Spi-
ritus sancti, uidelicet, loqui uarijs linguis, & alia, quæ tum ad
publicam confirmationem Euangelij de Christo necessaria
erant.

Post

Postquam igitur auroritas Euangeli talibus miraculis satis confirmata est, sicut desideratur admirandum illud donum linguarū, ita & ritus imponendæ manus, quo donum illud conferebatur, factus est, quod quidem ad hanc rem attinet, ociosus. Alio qui faciendum erit generale sacramentum Ecclesiae ex umbra, & obumbrandi sunt segregati, propterea quod multi consecuti sunt sanitatem per umbram Petri.

Similiter faciendum erit generale sacramentum ex impositione sudariorum, propterea quod aliqui liberati sunt a morbis suis, cum ipsis imponerentur sudaria Pauli. Et incumbendum erit super mortuos, quod Paulus incubitu luscitauit adolescentem a morte.

Et tamen non est pastoribus Ecclesiarum permitendum, ut nullam habeant rationem erudiendæ pueritiae ac iuuentutis in uere pia doctrina. Sed exigendum est ab eis, ut Catechismus diligenter doceant.

DE POENITENTIA.

Cum semper nobis agnoscenda sint peccata nostra, & credendum quod remittantur nobis peccata propter Christum, sentimus semper etiam in hac uita nobis agendum esse poenitentiam.

Sed poenitentiam alij aliter explicant. Vulgo enumerantur tres partes poenitentiae: Contritio, Confessio, Satisfactione. Has partes singulatim ac breuiter percurremus, ut exponamus quid nobis in hac doctrina de poenitentia uere Catholicum & Apostolicum uideatur.

DE CONTRITIONE.

Contritionem uocamus sensum diuinæ iræ, seu dolorem aut pauorem animi, ex agnitione magnitudinis peccatorum, & grauitatis iræ Dei ortum. Talem contritionem arbitramur quidem necessariam esse in uera poenitentia, quia contritionem lex Dei in homine excitare solet: sed docere eam mereari remissionem peccatorum, & esse expiationem peccatorum coram Deo, existimamus ab apostolica doctrina alienum esse. Deus enim non despicit quidem cor contritum & humiliatum, sicut Psalmus loquitur; sed idcirco non despicit, quia filius Dei

C

Dominus noster Iesus Christus suscepit cor contritum & humiliatum, cuius solius contritione & humiliatione peccata nostra coram Deo expiata sunt, & placata est ira Dei. Huius placatio mis nos participes efficiuntur, cum contrito & humiliato corde credimus, solum Iesum Christum esse propiciatorem nostrum apud patrem coelestem.

Esaiae 53.

Ipse unineratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter sceleram nostram. Disciplina pacis nostrae super eum, & lumen eius sanati sumus.

1. Ioan. 2.

Ipse est propiciatio pro peccatis nostris.

Actoꝝ. 10.

Huic omnes Prophetæ testimonium perhibent, remissionem peccatorum accipere per nomen eius, omnes qui credunt in eum.

Et testantur exempla Cain, Elsau, Saulis, Iudæ Ischariotis, & aliorum, quod contritio non sit meritum remissionis peccatorum. Hi enim etiā tantam habuerunt contritionem, ut tolerabilius ipsi usum fuerit, uitam sibi aut laqueis, aut gladiis, abrumpere quam horribiles illos dolores perferre, tamen non sunt remissionem peccatorum consecuti.

Gloss. de pœnit. dist. i. cap. i

Si subtiliter intueamur, gratia Dei, non contritioni, attribuenda est peccatorum remissio.

Quare fatemur, Contritionem ad agendum ueram pœnitentiam necessariam quidem esse, non autem in huc usum, ut sit meritum seu expiatio peccatorum coram Deo: sed ut homo agnita magnitudine peccatorum, & grauitate iræ Dei, detestetur peccata, & excitetur ad quærendam remissionem peccatorum aequalitem, in sola gratuita clementia & misericordia Dei, propter solum Iesum Christum Dominum nostrum, per fidem.

DE CONFESSIONE.

Confessionem uocant enumerationem peccatorum coram sacerdote. Talis igitur confessio, qualis hactenus futuilitata, sicut non est diuinitus præcepta: ita manifestum est, quod uetus Ecclesia non exegerit eam tanta seueritate, per-

te, perinde ac si ad consequendam æternæ salutē necessaria esset.

Ac dubium quidem non est, quin debeamus nos corā Deo peccatores agnoscere, & Deo peccata nostra confiteri; sed ea coram homine (nisi si quid in ipsum peccauerimus, & ueritas legitima ac diuina uocatione dicenda fuerit) enumerare liberū esse concedunt, etiam ueterum Ecclesiasticorum scripta.

Chrysoft. in cap. 12 ad Hebr. homi. 13.

Nō dico tibi ut te p̄das in publicū, neq; ut te apud alios accusas, sed obedire te uolo Prophetę dicēti. Reuelā Dñi uia tuam;

Et iter. in Psal. Miserere.

Si confundaris alicui dicere, quia peccasti, dicio ea quōtidie in anima tua. Non dico ut confitearis cōseruo tuo, ut ex probret, dicio Deo qui ea curat.

Etsi autem hęc Chrysoftomi uerba solēt exponi de peccatis quę ante a sacerdoti confessi sunt, tamen hęc expositio est manifesta depravatio sententia Chrysoftomi. Et testatur Ecclesiaistica historia perspicue, mōrem confitendi sacerdotib⁹ abrogatum fuisse in Ecclesia Constantinopolitana.

August. lib x. Confess. cap. 3.

Quid mihi est cum hominibus, ut audiant confessiones meas, quasi ipsi sanaturi sint omnes languores meos? Curiosum genus ad cognoscendam alienam uitam, desidiosum ad corrēdātum suam.

Amb. super Luc. de p̄cēn. dist. i. cap. Petrus.

Petrus doluit & fleuit, quia errauit ut homo. Non inuenio quiddixerit, scio quod fleuit, lachrymas eius lego, satisfactio nem non lego.

Etsi autem sentimus, enumerationem peccatorum coram sacerdote non esse necessariam ad salutem, nec esse aliquod meritum remissionis peccatorum. tamen damus operam, ut generalis confessio peccatorum, quantum fieri potest & licet in Ecclesiis nostris conseruerur, idq; duabus de causis. Vna est, ut hoc priuato colloquio rudiores de rebus necessariis admonentur & erudiantur. Altera, ut hac occasione priuatim audiatur Euāgelion Christi de remissione peccatorum. Quod Euāgelion est uera clavis regni cōclōg⁹ & absolutio a peccatis,

C 2

& ut per auditum Euangeli⁹ seu absolutionis fides uel concipiatur, uel confirmetur.

In agenda enim uera poenitentia nihil certius, nihil firmius iudicamus, quam quod omnino necessaria sit FIDE S. uidelicet, ut quod Euangelion Christi adnunciat, credamus nobis certe remitti & condonari peccata gratis, propter solum Iesum Christum DOMINUM nostrum.

Non ignoramus quidem, quod si opera nostra respicimus, non tantum nobis dubitandum, uerum etiam de salute nostra desperandum sit, quippe quod nostra opera, quantumuis bona uideantur, non possint corā seuero tribunalis Dei consistere.

Nec op̄scurum nobis est, quod carni nostræ, in hac corporali uita, semper adhæreat dubitatio de misericordia & clementia Dei.

Sed cum Deus promittit nobis gratuitam suam elem̄tiam, propter Christum filium suum, & exigit, ut Euangeli⁹ filij suo bedienter credamus, exigit etiam eo ipso, ut dubitationem carnis nostræ mortificemus, ac certissimam de misericordia suā fidiuim⁹ concipiamus, ne nos promissionem eius tanti menda ej⁹ accusemus, quantam dubitationem de ea habeamus.

Et ut possimus certam fiduciam concipere, collocauit salutem nostram, non in meritis nostræ iusticiæ, que est imperfecta, sed tantu⁹ in meritis filij sui Domini nostri Iesu Christi, cuius iustitia ut est perfectissima, ita & in iudicio Dei firmissima & constans.

Marc. 1.

Poenitentiam agite & credite Euangeli⁹.

Iubet nos Euangeli⁹, quod annunciat nobis certū fauorem Dei erga nos, propter Christum, credere. Ergo non uult ut de fauore eius erga nos dubitemus, sed ut certam de eo fiduciam concipiamus.

Ioan. 6.

Hoc est opus Dei, ue credatis in eum, quem misit ille.

Si Deus exigit ut credamus in filium suum, certe non uult ut dubitemus, sed ut firmam fiduciam in eo collocemus.

Iacobi⁹ 1.

Si

Si cui uestrum deest sapientia, postulet ab eo qui dat, nempe Deo, qui dat, inquam, omnibus simpliciter, nec exprobrat, ac dabitur ei, sed postulet cum fiducia inibil hælitans,

Hilar. in Matth. cap. 5.

Regnum cœlorum, quod Prophetæ nunciauerunt, Ioannes prædicauit, Dominus noster in se esse positum est professus, vult sine aliqua incertæ uoluntatis ambiguitate sperari. Alios qui iustificatio ex fide nulla est, si ipsa fides fiat ambigua.

August. in Manuali cap. 23.

Qui de uenia peccatorum suorum desperat, negat Deum esse misericordem, magnam iniuriam Deo facit: qui de eius misericordia diffidit, quantum in se est, negat Deum habere charitatem, ueritatè & potestatem, in quib. TOT A spes mea cōsistit.

Sixtus Pontifex Tomo 1. Concilio, in 1. epि

stola Sixti Pontificis.

Dubius in fide, infidelis est.

Quare existimamus eos, qui iubent nos de fauore Dei erga nos dubitare, non solum pugnare cum uera sententia, Catholice & Ecclesiæ, sed etiam saluti Ecclesiæ pessime consulere.

DE SATISFACTIONE.

DE satisfactione credimus & confitemur, quod sola passio & mors unigeniti filii Dei Domini nostri Iesu Christi, sit satisfactio pro peccatis nostris. Et quod hæc satisfactio Christi, offeratur & applicetur nobis ministerio Euangeli, excipiatur autem a nobis FIDE.

Confitemur etiam, quod postquam satisfactio Christi nobis applicata, & per fidem accepta sit, necessario debeamus bona opera, quæ a Deo præceptasunt, facere, nō ut h̄s expiemus peccata coram Deo, sed ut ad declarandam obedientiam nostrā, bonos fructus pœnitentiæ proferamus, & gratitudinem nostram testifiscemur.

Nam de oratione, ieunio, eleemosyna, & alijs id genus operibus, sentimus ea diligenteriſſime ſectanda esse; sed longe alium habere uſum, quam quod uel meritiſ ſuis ſatisfaciant Deo pro peccatis nostris, uel applicent nobis meritum Christi.

DE ORATIONE.

ORATIONE Deus inuocatur! Vera autem inuocatio est opus fidei, nec potest sine fide fieri. Fides autem intuetur Christum, & nititur solis meritis Christi. Quare nisi applicaueris tibi meritum Christi Fide, oratio nullius est coram Deo momenti.

Exigitur autem oratio in hunc usum, ut consideratione diuinorum promissionum, fides in nobis excitetur & inflammetur. Itaque non absurde quidem dicitur, Oratione deleri peccata, non autem hoc sensu, quod opus ipsum orationis, sit merito sua satisfactione pro peccatis, coram Deo; sed quod oratione exciteatur & accendatur fides, qua fide participamus meritum Christi, & habemus remissionem peccatorum, propter Iolum Christum. Priusquam enim Deum oratione inuocamus, necessarium erit, ut meritum Christi sit nobis applicatum, & fide acceptum. Quare fieri non potest, ut oratio sit tale opus, propter cuius meritum, consequamur coram Deo remissionem peccatorum.

Psal. 1c8

Oratio eius fiat in peccatum. Non posset autem fieri peccatum, si per se esset opus tam dignum, quo peccatum expiaretur.

Esaiae 1.

Cum extenderitis manus uestras, auertā oculos meos a uobis, & cum multiplicaueritis orationem non exaudiam. Deus autem non auerteret oculos & aures ab oratione, si esset dignitate sua satisfactione pro peccatis nostris.

August. in Psalm. 109.

Oratio quae non sit per Christum, non solum non delet peccatum, sed etiam sit ipsa peccatum.

Bernhar. de Quadragesima sermone 5.

Sed & uitam æternam aliqui fortassis, non in humilitate que runt, sed tanquam in fiducia suorum meritorum. Nec hoc dico, quin accepta gratia fiduciam donet orandi, sed non oportet ut in ea constituantur quisquam fiduciam impetrandi. Hoc solum conserunt hæc præmisæ dona, ut ab ea misericordia, quæ tribuit hæc, sperentur etiam ampliora. Sit ergo oratio quæ pro temporalibus est, circa solas necessitates restricta. Sit oratio, quæ pro uirtutibus est animæ, etiam ab omni impuritate liberata, &

ra, & circa solum beneplacitum Dei intenta, sit ea, quæ sit pro æternâ uita, in omni humilitate, præsumens de S O L A, ut dignum est, miseratione diuina.

DE IEIVNIO.

Ieiunium sentimus utile esse, non in hoc, ut uel operis sui merito expiat peccata coram Deo, uel applicet ieunanti meritum Christi, sed ut sobrietate iniiciat carni frenum, ne homo crapula & ebrietate impeditus, uocationi Dei minus obsequatur, & suo officio oscitâter defungatur. Sed ieunio suus postea dabitur locus.

DE ELEEMOSYNA.

Eleemosynam diligenter commendamus, & hortamur ecclesiæ, ut proximum quisque suum, quoquo officio possit, adiuuet, ac charitatem suam testificetur.

Sed quod alicubi dicitur, Eleemosynam delere peccatum, si curaqua extinguit ignem, iuxta fidei analogiam intelligimus. Quid enim opus fuisset ad delenda peccata, passione & morte Christi filii Dei, si peccata deterentur merito eleemosynæ? Et quis usus esset ministerij Euangeli, si eleemosyna diuinitus fuisset ordinata pro organo, quo applicaretur nobis meritum Christi? Quare ut maneat Christo suus honor inuolatus, & ministerio Euangeli suus legitimus usus, docemus eleemosynam sic delere peccatum, non quod per se sit dignum opus, quo uel peccatum expiatur, uel meritum Christi applicetur, sed quod sit opus & fructus charitatis erga proximum, quo opere testificamur fidem & obedientiam nostram, quam debemus Deo. Vbi autem est fides, ibi solus Christus agnoscitur peccatorum expiator. Itaque cum eleemosyna testificetur, suo quodam modo, Christum habitare in pñs, testificatur etiam eos habere peccatorum remissionem. Nisi enim eleemosyna sit opus charitatis, quæ testificetur fidem in Christum, tantum abest, ut significet hominem habere peccatorum remissionem, propter Christum, ut plane coram Deo sordeat. Si distribuero, inquit Paulus, omnes facultates meas in cibos pauperum, charitatem augtem non habuero, nihil mihi prodest.

Docemus igitur bona opera necessario facienda, Deum oratione inuocandum, pie ieiunandum, & eleemosynam dandam esse, ut fidem & charitatem nostram testissemur, & uocationi Dei obediamus. Sed in agenda uera pœnitentia docemus, remissionem peccatorum contingere nobis tantum propter filium Dei Dominum nostrum Iesum Christum per fidem, iuxta illud quod Petrus dicit: *Huic omnes Prophetæ testimonium ferunt, quod remissionem peccatorum accipiat per nomen eius;* quisquis crediderit in eum.

DE E V C H A R I S T I A.

Credimus & confitemur, Eucharistiam, (sic em libuit majoribus nostris cœnam Dominicam uocare) esse sacra mentum a Christo ipso institutum, & usum eius, usq; ad nouissimum huius seculi diem, Ecclesiae commendatum esse.

Sed quia aliud est substantia, aliud usus eius, idcirco de his ordine dicemus.

De substantia Eucharistiae sentimus & docemus, quod uerū corpus Christi, & uerus sanguis eius in Eucharistia distribuatur, & refutamus eos qui dicunt, panem & uinum Eucharistie esse tantum absentis corporis & sanguinis Christi signa.

Credimus etiam omnipotentiam Dei tantam esse, ut possit in Eucharistia substantiam panis & uini, uel annihilare, uel corpus & sanguinem Christi mutare.

Ced quod Deus hanc suam absolutam omnipotentiam in Eucharistia exerceat, non uiderur esse certo uero Dei traditum, & apparet ueteri Ecclesiæ fuisse ignotū. Sicut em cum in Ezechiel de urbe Hierusalem, in latere descripta dicitur, *I S T A E S T Hierusalem, non necesse fuit, ut substantia lateris mutaretur in substantiam urbis Hierusalem: ita cum de pane dicitur, Hoc est corpus meum, non est necesse ut substantia panis mutetur in substantiam corporis Christi: sed ad ueritatem sacramenti sufficit, quod corpus Christi uere sit cum pane præsens, atq; adeo necessitas ipsa ueritatis sacramenti exigere uiderit, ut cum uera præsentia corporis Christi uerus panis maneat.* Nam quemadmodum ad ueritatem sacramenti Baptismi necessarium est, ut in usu eius aqua sit, & maneat uera aqua: ita necessarium est in cœna

coena dominica, ut panis in usu eius sit, & maneat uerus panis,
cum mutata panis substantia non constaret ueritas sacramenti.
Vnde & Paulus & ueteres Ecclesiastici scriptores, panem Eucha-
ristie etiam post consecrationem panem uocant.

i.ad Corinth.xi.

Probet se ipsum homo, & sic de pane illo edat, &c. Et quicum
que manducauerit PANEM HVNC, & biberit calicem
DOMINI indigne, &c.

August,in sermo,ad infantes,

Quod uidistis PANIS est & calix, quod uobis etiam oculi
uestri renunciant. Quod autem fides uestra postulat instruen-
da, PANIS est corpus Christi, calix sanguis.

Quod autem ad Eucharistie usum attinet, primum, et si non
negamus, quin totus Christus tam pane quam uino Eucharisti
& dispenseatur, tamen docemus usum utriusque partis debere uni
uersa Ecclesiæ communem esse. Manifestum enim est, q. Christ-
us ipse, nihil periculis, quæ postea humana superstitione ex-
cogitata sunt, aut alijs commentis, deterritus, tradiderit Eccle-
sia utrancq; partem utendam.

Manifestum etiam est, quod uetus Ecclesia uia sit utrancq; par-
te multis annis. Et testantur aliquot scriptores perspicue, eos
qui solum panem accipiunt, non accipere plenum sacramen-
tum sacramentaliter (sic enim loquuntur) & diuisionem unius
elisdemque mysterij sine grandi sacrilegio fieri non posse.

Quare sentimus usum utriusque partis esse uere Catholicum
& Apostolicum: ne celicere ulli homini hanc Christi institutio-
nem, & tam diuturnum ueteris & ueræ Ecclesiæ ritum, pro sua
libidine mutare, & laicis, ut uocant, alteram partem Eucharistie
auferre.

Ac mirandum est, q. hi, qui profitentur seruitus ueteris Eccle-
sie ppugnare, tā procul hæc in parte a ueteri Ecclesia recedant.

Deinde, cum sacrificij nomen latissime pateat, ac generaliter
significet sacrum cultum, libenter concedimus, uerum & legiti-
mum usum Eucharistie, posse hoc modo sacrificium dici. Et si
Eucharistia iuxta institutionem Christi ita celebratur, ut in ea ad-
nuncietur mors Christi, & dispenseatur Ecclesiæ sacramentum

D

corporis & sanguinis Christi, recte uocatur **Applicatio merit passionis Christi**, his uidelicet, qui sacramentum sumunt.

Nec damnanda sunt piæ lectiones & precatio[n]es, quæ consecrationem, ut uocant, & dispensationem Eucharistie precedere & sequi solent.

Sed interea non licet nobis errores, qui ad hoc saerum, imprestitia magis priuatorum hominum, quam legitimo consensu ueræ Catholice ecclesie, accesserūt, dissimulare & approbare.

Vnus error est, quod ex cultu, qui debet ecclesie esse communis, siat priuata unius sacrificuli actio, qui ut solus sibi legit uerba cœnae dominicæ, ita etiam solus panem & uinum sumit.

Nam Christus instituit Eucharistiam, non ut esset priuata unus actio, sed ut esset Ecclesie communio. Itaq; ad rectam eucharistie actionem requiruntur ad minus duo, uidelicet, minister eucharistie benedicens, & is cui eucharistie sacramentum dispensetur. Cum enim Christus hoc sacramentum institueret, non ipse solus uescibatur, sed dispensabat ecclesiæ suæ, quam cum præsentem habebat, Accipite, inquiens, manducate, &c. Et bibite ex hoc omnes, &c.

Hoc Christi institutum, uetus & uera Catholica ecclesia tam se ueriter obseruauit, ut eos, qui in hoc sacro præsentes non communicarent, excommunicauerit.

Anacletus in prima epistola.

Peraucta consecratione O M N E S communicent, qui noluerint ecclesiasticis carere liminibus. Et addit, Sic enim et Apo[stolus] statuerunt, & sancta Romana tener ecclesia.

Concilium Antiochenum cap 2.

O M N E S, qui ingrediuntur ecclesiam Dei, & sacras scripturas audiunt, non autem cum populo in oratione communicat, & auersantur sanctam assumptionem dominici sacramenti, secundū aliquam, p[ri]p[ri]a disciplinā, hos ab ecclesia abīci oportet.

Dionys. de ecclesiast. hierarchia.

Pontifex, cum diuina munera laude prosecutus fuerit, sacro sancta & augustissima mysteria conficit, & quæ ante laudauera, uenerandis operis atq[ue] abditis signis, in conspectum agit, diuinæ munera reuerenter ostendens, ad sacram illorum COM munio

MVNIONEM & ipse cōuertitur, & reliquos ut COMMVN
NICENThorta, sumpta deniq; atq; OMNIBVS TRA
dita cōmuniōe diuina, gratias referēs, finē m ysterijs imponēs.

Arbitramur igitur necessariū esse, ut ad cōseruandā in celebra
tione eucharistiae institutionē Christi, & ad seūdū exemplū
ueteris ac uere Catholicæ ecclesiæ abrogentur, priuatę sacrī
ficiologię missę, & restituatur, publica cōnē dominicę cōmuniō.

Alius error est, quod eucharistia sit tale sacrificium, quod de
beat iugiter in ecclesia, ad expianda peccata uiuorum & mor
tuorum, & pro impenetratis alijs beneficijs, tam corporalibus,
quam spiritualibus, offerri.

Hic error manifeste pugnat cum Euangelio Christi, quod te
stificatur, Christum VNAM oblationem, semel tantum facta, con
sumasse in sempiternum sanctificatos.

Et quia Christus paſſione ac morte sua impetravit nobis re
missionē peccatorum, quæ & nobis per Euangelion in no
uo Testamento adnūciatur, idecirco non licet amplius pro pec
cato sacrificare. Dicitenim epistola ad Hebræos: Vbi est pecca
torum remissio, iam non est oblatio pro peccato.

Nam quod Christus dicit, Hoc facite in mei commemorati
onem, non iubet corpus & sanguinem suum in cōna Deo, sed
ecclesiæ offerre, ut ecclesia edendo corpus, & bibendo sangu
inem Christi, ac prædicando beneficium mortis eius, admonetur de
corporis & sanguinis Christi oblatione, quæ semel tantum
in cruce, in expiationem peccatorum nostrorum, facta est. Sice
nim Paulus hoc dictum Christi interpretatur, Quotiescumq; in
quiens, manducabitis (non ait obtuleritis) panem hunc, & bi
betis calicem, mortem DOMINI prædicate, donec ueniat.

Ac fatemur quidem, quod ueteres euelesiastici scriptores uo
lauerint Eucharistiam, sacrificium & oblationem: sed se ipsi ex
ponunt, quod nomine sacrificij intelligent memoriam, adnun
ciationem, seu prædicationem sacrificij, quod Christus semel
in cruce peregit. Sicut & memoriam Paschæ & Pentecostes, uo
cant Pascha & Pentecosten.

Alius error est, q; nonnulli sentiunt oblationem (quam ita uo
lant) Eucharistię, non esse quidē proprie p̄piciationē pro peccatis:
applicare aut̄ propiciationē & meritū Christi uiuis ac mortuis.

Sed iam demonstratum est, quod Eucharistia propria non sit oblatio, sed sic uocetur, quod si memoria oblationis semel in cruce factæ. Deinde applicatio meriti Christi, non sit alio exter no organo, quam prædicatione Euangeli Christi, & dispensa tione eorum sacramentorum, quæ Christus in hunc usum insti tuit. Et meritum Christi oblatum & applicatum, non recipitur nisi FIDE.

Marci ultimo.

Prædicate Euangellion omni creature. Ministerio enim Eu an gelij offeruntur & applicantur creaturis, hoc est, siue Iudeis, si ue Gentibus, beneficia Christi. Et sequitur: Qui crediderit & ba prizatus fuèrit, saluus erit; quia assumptione sacramentorum & fidei, accipiuntur oblatæ & applicata beneficia.

Ad Romanos i.

Euangellion est potentia Dei ad salutem omni credenti, hoc est, ministerium Euangeli, est organon diuinitus institutum, q̄ Deus est potens et efficax ad saluandos omnes eos, qui Euangeliu credunt. Itaq; prædicatione Euangeli offert, aut si ita loquilibet, applicat, omnibus salutem: Fides autem oblatam & applicatam salutem accipit.

In priuata autem missa, panis & uinum ita tractantur, ut sacri fisculus neq; adnunciet publice Euangellion Christi, sed sibi ipsi quædam, ac præsertim uerba coenæ, seu consecrationis, tacitæ recensentur, neq; dispenset alijs panem & uinum, sed solus ipse ea sumat. Quare nulla potest esse applicatio meriti Christi in priuata missa. Hoc lenseruntueri Catholici maiores nostri, qui tam seueriter, quemadmodum supra indicauimus, exegerunt, ut qui in missa præsens non communicauerit, excommunicetur.

Alius error est, quem iam attingimus, quod exigitur, ut uerba coenæ seu consecrationis, in Eucharistia tacite recitentur, cū hæc uerba sint pars Euangeli, quod iuxta mandatum Christi omnibus creaturis est prædicandum. Et si enim maiores nostri uocarunt aliquoties Eucharistiam mysterium, non tamen hoc consilio sic uocarunt, quod uerba coenæ non sint coram Ecclesia in Eucharistia publice, & lingua uulgo nota, recitanda: sed quod in Eucharistia aliud uideatur, aliud intelligatur. Nam & Christus

Christus ipse uocatur Mysterium, qui tamen non est occultanus, sed omnibus creaturis prædicandus.

Et quia in sumenda Eucharistia exigitur fides, Fides autem est ex auditu, Auditus autem per uerbum Dei, maxime omnium necessarium est in Eucharistia, ut uerbum cœnæ, quod est uerbum filij Dei, publice recitetur. Hoc enim uerbum est prædicatio Euangelij, & adnuntiatio mortis Christi. Quare ut Ecclesia intelligat, quid in Eucharistia agatur, & quid ipsi sumendum offeratur, & ut si dem suam confirmet, necessaria est in Eucharistia, publica recitatio uerborum cœnæ dominicæ.

Alius error est, quod una pars Eucharistiae soleat in singularem cultum Dei circumgestari & reponi. Verat autem Spiritus sanctus, ne cultus Dei, sine certo Dei mandato, instituatur.

Deuter. 12.

Non facietis singuli, quod sibi rectum uidetur.

Et iterum.

Quod præcipio tibi, hoc tantum facias DOMINO, nec addas quicquam, nec minus.

Matth. 15.

Frustra colunt me, docentes doctrinas, mandata hominum!

Clemens epistola 2. ad Iacobum, & de conse.

dist. 2. cap. tribus.

Certe tanta in altario holocausta offerantur, quanta populo sufficere debeant, quod si remâlerint in CRASTINVM, nō reseruentur, sed cum timore & tremore, clericorum diligentia, consumantur.

Non ignoramus quomodo hæc Clementis uerba eludi soleant, conficto discrimine inter opus in orientium & opus consecrantium. Sed manifestum est, quod panis, qui circumgestari et in adorationem reponi solet, non reseruetur pro infirmis, sed tandem a consecrantibus ipsis sumatur.

Cyrillus, uel ut alij sentiunt. Origenes, in Leuitic. cap. 7.

Nam & Dominus panem, quem discipulis dabant, dicebat eis. Accipite & manducate, &c. non distulit, nec seruari iussit in crastinu. Hoc fortasse mysterij consuetudinem in eo, quod panem nō

iubet portari in via, ut semper recentes, quos intrate geris, uerbi Deipanies proferas.

DE ORDINE.

Non est obscurum e sacris literis, quod omnes uere Christiani conlentur in Baptismo per Christum filium Dei, in spirituales sacerdotes, & debeant semper offerre Deo spiritualia sacrificia.

Nec est obscurum, quod Christus instituerit in ecclesia sua ministros, qui adnuncient Euangelion suum, & dispensent sacramenta eius.

Nec permittendum est cuius, quamvis spirituali sacerdoti, usque legitima uocatione usurper publicum ministerium in ecclesia. Dicit enim Paulus, Omnia honeste & decenter fiant in ter uos. Et iterum, Nemini cito manus imponas. Quare non in utile iudicamus, ut fides eorum qui ad publicum ministerium Euangeli accessuri sunt, quasi gradibus quibusdam probeatur.

Et inter ministros ecclesie, suum seruare ordinem, uidetur concordiam nonnihil adiuuare.

Sed sacra scriptura non tradit, quod Christus instituerit in ecclesia sua tales sacerdotes, qui sint mediatores inter Deum & homines, & placent iram Dei, erga homines, sacrificijs suis, aut applicent meritum Christi uiuus ac mortuis, absq; prædicatio ne euangeli, & dispensatione sacramentorum.

Nam si de summo & uero mediatore dicendum est, Vnus solus est mediator inter Deum & homines, Iesus Christus filius Dei.

Si loquendum est de mediatore precationis, unusquisq; pius factus est alterius mediator per Iesum Christum, propterea q; officium exigit, ut alter alterius salutem precibus suis Deo commendet: quod etiam officium tunc singuli exercent, cum recitant ex fide orationem Dominicam.

Si loquendum est de sacrificijs expiantibus peccata nostra, & placantibus iram Dei, tunc unum solū est sacrificium expiatorium & placatorium, uidelicet, sacrificium DOMINI nostri Iesu Christi, quod semel in cruce peractum est. Et sicut Christus non amplius moritur, mors illi amplius non dominatur: ita hoec sacrificium eius nunquam amplius perageretur, sed efficit unica oblatione, quemadmodum epistola ad Hebraeos scribit, perse
atos

etos in perpetuum eos qui sanctificantur.

Si loquendum est de commemoratione huius unius sacrificij, & de applicatione meriti eius, tunc publici ministri ecclesie, qui Euangelion publice docent, & sacramenta iuxta institutio nem Christi dispensant, non solum faciunt ueram & rectam expiacionis sacrificij commemorationem, sed etiam applicant, dispensatione sua, meritum huius sacrificij, omnibus ipsis, qui Euangelion & sacramenta FIDE accipiunt.

Non possumus igitur uidere, quis sit usus id genus hominum in ecclesia, qui in hoc instituuntur, ut habeant potestatem sacrificandi pro uiuis & mortuis.

Paulus cum ad Corinthios & Ephesios recenseret officia & ministeria ad ædificationem & conseruationem ecclesiae necessaria, recenset Prophetas, Apostolos, Euangelistas, Pastores, Doctores, & id genus alios; sed in hoc catalogo nullus presul facit mentionem talium priuatorum & sacerdotum, qualium nunc plenus est orbis.

Nec uerisimile est, quod omisisset hoc genus sacerdotum, si uel Christus instituisset, uel ecclesiae utile ac necessarium esset.

Et scribit Paulus, Episcopum oportere esse diaconon, doceat autem Hieronymus, eundem esse Episcopum et Presbyterum.

Quare manifestum est, quod nisi presbyter instituatur in Ecclesia administratorum docendi, nec presbyteri nec Episcopi non men recte usurpare queat.

DE CONIVGIO.

Fatemur coniugium esse genus uitæ diuinitus institutum & approbatum, & esse mysterium, hoc est, ut uulgo exponi solet, sacramentum magnum in Christo & Ecclesia, sicut Paulus ait.

Et quia Christus palam affirmat, coniugium pertinere ad hoc præsens seculum, administratio autem regi huius seculi constat politicis legibus, recta & probabilioratione constitutis, idcirco docemus, quod liceat coniugium inire in his gradibus consanguinitatis & affinitatis, quos politicæ leges, quæ sunt diuinæ ordinaciones, permittunt.

Docemus etiam, quod iuuenes non debeant temere, sine parentum suorum auctoritate, coniugium inire, & quod coniugium temerario & illegitimo iuuenum consensu, absque eorum; in quorum potestate sunt, auctoritate contractum, nondum

habendum sit ratum. Et si enim non nulli casus sunt, in quibus sicutum est coniugium absque parentum consensu contrahere: tamen non uidetur facienda generalis regula, quod qui quis iuuenium consensus, faciat contractum matrimonij ratum, & clandestina matrimonia simpliciter sint approbanda,

Non solum enim diuinum præceptum exigit, ut liberi honorent parentes suos, uerum etiam naturalis ratio iubet, in contrahendo matrimonio consensum parentum requiret. Huc uocantur etiam liberi legibus politicis. Et ex hac decretum Pontificis Euaristi, cuius haec uerba scribuntur. Alterum legitimum, uta patribus accepimus, & a sanctis Apostolis, eorumque successoribus traditum inuenimus, non sit coniugium, nisi ab his, quod super ipsam feminam dominationem habere uidentur, & a quibus custoditur, uxor petatur, & a parentibus propinquioribus sponseatur.

Præterea non dubitamus, quin qui sunt uera honestatis amates, sentiant coniugium non in laicis, ut uocant, uerum etiam ministris ecclesiæ liberum esse. Dicit enim epistola ad Hebræos. Honorable connubium in OMNIBVS, et thorus immaculatus,

Et Paulus probat coniugium in Episcopo, & adfirmat prohibitionem coniugij esse spiritum erroris, & doctrinam demorum. Et si enim hoc Pauli dictum exponi solet de Tacianis & Encratitis, qui coniugium nihil a scortatione differre sentiebant, tamen cum coniugium prohibetur in Decretis pontificis, prohibetur in rationibus, quibus coniugium non in uno tantum hominum genere, sed in uniuersum damnatur. Allegatur enim illud Leuitici, Sancti estote, quia ego sanctus sum. Et illud Pauli, Non in cubilibus a lasciuiosis. Et iterum, Qui in carne sunt, Deo placere non possunt. Cum autem haec scripturæ dicta ad omnes pertineant, certe arcerent omnes prius a coniugio, si respondeat ad prohibendum sacerdotibus coniugium accommodaretur.

Sed speramus bonos quosque viros de coniugio honestius sentire, & quod in ecclesia ipsa probant, in ministris eius non improbare, præsertim cum manifesta sint exempla recentis & adhuc purioris ecclesiæ, in qua et Apostolis, quod fuit summus gradus in ecclesia, & Episcopis licuit habere uxores. Hoc autem ita intelligendum existimamus, quod ministri ecclesiæ non solum licuerit coniugio ante ordinationem inito uti, uerum etiam

con-

coniugium post ordinationem inire, cuius sententiae haud obscura argumenta extant.

Nec obstat debet uotum castitatis, propterea quod tale uotum humana superstitione, sine autoritate uerbi Dei, & contra fidem suscepimus, non agnoscatur a Deo, & in coniugio sua quoque sit castitas, ut qui cum antea castitatem uouerit, uxorem in DOMINO ducit, castitatis uotum uere adimpleat.

Cum igitur manifestum sit uerbum Dei de honestate coniugij, manifesta sint exempla Apostolorum, & Episcoporum recentis Ecclesiae, manifesta sit imbecillitas humanae naturae, manifesta sint pericula cœlibatus, manifesta sint offendicula, quæ præbent impuri sacerdotes, omnino futurum speramus, ut hi qui ad gubernacula Ecclesiae sedent, non pergant hanc de coniugio sacerdotum constitutionem, severiter iueri & propugnare, sed clementer interpretari. Sic enim siet, ut & minora & pauciora sint in Ecclesia offendicula, & multorum optimorum uitorum conscientias succurratur.

Speramus etiam futurum, ut optimi quicq; Episcopi & preses permittant ijs, qui ab adulteris suis coniugibus, legitimo diuortio, separatis sunt, ea contrahendi iterum in DOMINO coniugij libertate uti, quam concessit eis filius Dei DOMINUS Hostler Iesus Christus, Mathei quinto, & decimonono.

DE EXTREMA VNCTIONE.

Fatentur Apostolos unxiisse ægros oleo, qui & corporalem sanitatem consecuti sunt.

Fatentur etiam epistolam, quæ inscribitur Iacobo, iubet presbyteros ecclesie ad ægrotos uocari, ut uangante eos oleo, & ore pro ipsis, ad consequendam sanitatem.

Sed hæc tum uiliter exercebantur, cum ministri ecclesie adhuc ornati erant donis, ægrotos corporaliter & admirabiliter sanandi. Postquam autem hoc donum, confirmatio Euangelio in Ecclesia, deligit, res ipsa testatur, hanc unctionis ceremoniam oiole nunc & inutiliter usurpari. Qui enim nunc unguntur, non solent ex hac unctione corporalem sanitatem consequi, imo hæc unctione non solet adhiberi nisi his, de quorum corporalitate de speratum est. Nec extat ullum uerbum Dei, quod promittat,

E

diuulgato Euangeliō Christi, extērnam unctiōnē valere ad dēlēndā pētā, & ad conferendā spiritualem ac cœlestē sanitatem;

Nihilominus tamen officium exigit, ut ministri Ecclesiæ ex grotos uiisent, ac orent una cum Ecclesia pro salute eorum, & consolentur ipsos tam prædicatione Euangeliū, quam dispensatione cœnæ dominicæ. Hęc est uere pia unctio, qua Spiritus sanctus efficax est in credentibus.

DE INVOCATIONE sanctorum.

Non est dubium; quin memoria eorum sanctorum, qui cum essent in hac corporali uita, Ecclesiam uel doctrinam, uel scriptis, uel miraculis, uel exemplis iuuerunt, & sine martyrio testificati sunt ueritatem Euangeliū, siue tranquillo mortis genere in Christo obdormierunt, debeat apud omnes pios sacrosancta esse: & commendandi sint Ecclesiæ, ut doctrina & exemplis ipsorum, in uera fide confirmemur, & ad lectandam ueram pietatem inflammemur.

Faremur etiam, quod sancti in cœlis, sub quodā modo, pro nobis corā Deo orent, sicut & angeli, p nobis sunt solliciti, & oēs creaturæ pro salute nostra, cœlesti qdā modo ingemiscū, & nobiscum, quemadmodum Paulus loquitur, parturiunt.

Sed sicut ex gémitu reliquarum creaturarum non est institutus inuocatus inuocandi eas, ita ex oratione sanctorum in cœlis, non est approbatus cultus inuocandi sanctos, de his enim inuocandis nullum extat in facris literis uel mandatuum uel exemplum. Cum enim omnis spes salutis nostræ collo candalis, non in sanctis, sed in solo D O M I N O Deo nostro, per filium eius Iesum Christum, manifestum est, quod non sancti, sed solum Deus sit inuocandus. Quomodo inuocabū, inquit Paulus, in quem non credunt? Non est autem in sanctos credendum, quo modo igitur essent inuocandi?

Et cum necesse sit, ut qui inuocatur, sit scrutator cordis, non debent sancti inuocari, quia non sunt cordis scrutatores.

Epiphanius contra Collyridianos.

Reuera sanctum erat corpus Mariæ, non tamen Deus, reuerata uirgo erat ipsa uirgo, & honorata, non autem proposita est ad adorationē, sed ipsa adorans eū, qui carne genitus est ex ea.

August. de uera religione cap. ultimo.

Non sit nobis religio cultus hominum mortuorum: quia si pie uixerint, non sibi habentur, ut tales querant honores, sed illum a nobis coli uolunt, quo illuminati laetantur, meriti sui nos esse conseruos. Honorandi ergo sunt propter imitationem, non adorandi propter religionem.

Et iterum ibidem.

Honoramus eos charitate, non seruitute. Nec eis templo cōstruimus. Nolunt enim se sic honorari a nobis, quia nos ipsos, cum boni sumus, templum summi Dei esse nouerunt.

Ac rurs. de ciuita. Dei. lib. s. cap. 27.

Nec tamen nos eisdem martyribus templo, sacerdotia, sacra & sacrificia constituimus, quum non ipsi, sed Deus eos & nobis est Deus, &c. Martyribus nostris neq; sacerdotes instituimus, neq; ostendimus sacrificia.

Ambros. ad Rom. cap. 1.

Solent milera uti excusatione, dicentes: Per istos posse iri ad Deum, sicut per Comites peruenitur ad Regem. Agenunquid tamē est aliquis, & salutis suae immemor, ut honorificetiam regis uēdicet Comitis &c. Et mox: isti nō putat reos, q; honore nominis Dei deserūt creature, & relicto Dño cōseruos adorāt.

At enim non adoramus, inquit, sanctos, sed tantum petimus orationibus eos apud Deum iuuari. Sic autē petere, quē admodū cultus Litanias & ostendit, & uulgo usitatū est, nihil aliud est, q; inuocare & adorare sanctos. Talis em petatio exigit, ut q; rogaat, sit ubiq; præsens, & exaudiat petitiōem. Hæc autē maiestas soli Deo cōpetit, et si tribuīt creature, creatura adorat.

Fingūt quidā sanctos uidere in uerbo Dei, quē Deus promittit, & quē nobis utilia uidentur. Quod et si diuinæ maiestati nō est impossibile, in̄ Elias manifester affirmat, Abraham nescire nos, & Israelē ignorare nos, ubi glossa ordinaria citat Augusti nū dicentem, q; mortui, etiā sancti, nesciant quid agāt uīui, &c.

Nam quo dueteres scriptores uertunt se aliquoties precibus suis ad sanctos, isti aut uulgi errorem, sine exacto iudicio, simpliciter secuti sunt, aut usi sunt tali forma loquendi, non ut culsu Theologico, sed ut figura Grammatica, quā Protopopœi

uocant:qua homines pii & discreti non significant se colere & inuocare sanctos, sed exprimere inenarrabilem illum geminum sanctorum, & omnium creaturarum, pro nostra salute: & significantis preces, quas sancti in hoc seculo e Spiritu sancto coram Deo effuderunt, adhuc in auribus Dei sonare, sicut & sanguis Abel post mortem eius coram Deo adhuc uociferabatur. Et in Apocalypsi clamant animae sanctorum intercessorum, ut sanguis ipsorum vindicetur, non quod iam in DOMINO quiescentes, cupidi sunt vindictae pro humano more, sed quod DOMINVS etiam post mortem ipsorum, memor sit precum, quas dum adhuc in hac terra uiuerent, pro sua & totius Ecclesiae liberatione effuderunt.

Epiphanius contra Aerium,

Eisti & ipse non alibi heter in communis errore, tamen perspicue doces, sanctorum mentionem in Ecclesia fieri, non ut inuocentur, sed potius ut non inuocentur, nec Christo in honore exquentur. Mentionem, inquit, facimus, iustorum Patrum, Patris archarum, Prophetarum, Apostolorum, Euangelistarum, Martyrum, Confessorum, Episcoporum & Anachoretarum, actios agminis, ut Dominum Iesum Christum separemus ab hominum agmine, per honorem, quem ipsi exhibemus, & ut prestemus ei cultum, quo sentire nos significemus, quod Dominus non sit aequalis ulli hominum, euāhi unusquisque eorum miles, aut ultra, in iustitia existat.

DE MEMORIA

defunctorum.

ET si re ipsa idem sunt, sanctus in Christo quiescens, & fides in defunctus. Omnis enim qui in fide Christi, hac uitade fungitur, sanctus est; tamen quia libuit non nullis discrimine inter hos ponere, uisum est & nobis quo diuersa capita de his adscribere.

Ac primum sentimus pietatem mentis esse maiorum suorum in fiducia Christi defunctorum, honestam mentionem facere, & gratitudinem ipsius beneficiorum, quae ab ipsis accepimus debitam, erga posteros & amicos eorum adhuc superstites, quibus possimus officia declarare.

Deinde exigit fides, ut sentiamus mortuos non esse nihil, sed

uere coram Deo uiuere, pios quidem in Christo feliciter, impios autem in horribili expectatione revelationis diuini iudicij.

Exigit etiam charitas, ut optemus defunctis omnem in Christo tranquillitatem & felicitatem.

Accedit & hoc, quod debeamus defunctos nostros honeste sepulturæ, quo ad eius steri potest, & tempus ac hominum conditiones ferunt, ad testificandam spem resurrectionis nostræ, mandare. Itaque iudicamus utilitatem, ut in funeribus ea e sacris litteris recitentur & explicentur, quæ ad corroborandam fidem in horrore mortis, & ad confirmandam spem resurrectionis conducunt.

Sed quod mortui iuuentur usitatis illis usigilijs, precationibus & sacrificijs, ac meritis horum aut e penitentia liberentur, aut maiorem felicitatem in celis consequantur, nullum extat testimonium uere Propheticæ & Apostolicæ doctrinæ.

Vnum enim tantum est meritum æternæ uitæ, una sola est redemptio & liberatio nostra, uidelicet passio & mors DOMINI nostri Iesu Christi. Et hoc meritum sit nostrum, cum credimus in Christum; sic autem nobis alienum, cum Evangelio Christi non credimus.

Ioannis 3.

Non misit Deus filium suum in mundum, ut condemnaret mundum, sed ut saluetur mundus per ipsum. Qui credit in eum, non condemnatur. Qui autem non credit, iam condemnatus est, quia non credit in nomen unigeniti filii Dei.

Quare si quis ex hac uita in fide Christi excesserit, omne habet meritum Christi, nec indiget alieno. Deus enim, qui donat filium suum, donat etiam cum eo omnia, ut Paulus ait. Qui autem hinc emigraverit in Christo, nullis potest hominum meritis iuuari, quia sine Christo nulla est salus.

Cyprianus contra Demetrij tract. i.

Quando istic excessum fuerit, nullus iam locus penitentie est, nullus satisfactionis effectus, hic uita aut amittitur, aut ientetur, hic salutis æternæ cultu Dei, & fructu fidei prouidetur.

Hierony. in epistolam ad Gal. cap. 6.

Obscurum liceat docemur per hanc sententiolam nouum dogma,

E 3

quod latirat, dum in praesenti seculo sumus, siue orationibus illi
ue consilijs posse nos inuicem coadiuware. Cum autem ante tri-
bunal Christi uenerimus, non Iob, non Daniel, nec Noe roga-
re posse pro quoquam, sed unumquemque portare onus suum.

Nā quod ex Machabæis citatur, sacrificia pro peccatis mor-
tuorum esse oblata, dubitat autor ipse libri in fine eius, num re-
cte scripsit, ac precatur ueniam, sicuti errauerit. Demus ergo
ei ueniam, quod sine ulla diuinæ scripturæ autoritate affirmeret
mortuos solui a peccatis, sacrificijs & orationibus uiuorum.

Et Tertullianus dicit, oblationes pro defunctis annua die fie-
ri, sed hoc aut receptū fuit sine autoritate uerbi Dei, ex moribus
Ethnicoꝝ, sicut multa alia; aut nomine oblationis intelligenda
est publica commemoratio defunctorum in fide Christi, &
gratiarum actio pro beneficijs, quæ Deus in ipsos contulit.

DE PURGATORIO.

ET si dubitar in non debet, quin suus sit sanctis in hac uita pur-
gatorius ignis, quemadmodum testantur exempla Davi,
dis, Ezechiae, Ionæ, & aliorum, tamen haud immerito du-
bitatur. Num post hanc uitam tale sit purgatorium, quale uul-
gus hominū putat, in quo animæ tantisper crucientur, dum uel
supplicio satis pro peccatis faciant, uel indulgentijs redimantur.

Si enim tale est purgatoriū, ualde mirandum uidetur, quod
nec Prophetica nec Apostolica scripta, aliquid certi & perspic-
cui de eo tradiderint, sed potius diuersu haud obscure doceat.

Marci ultimo.

Prædictate Euangelion omni creaturæ, qui crediderit & bas-
tizatus fuerit, saluus erit, qui uero nō crediderit, cōdēnabitur.

Hic ponuntur duo ordines hominum, unus eorum, qui cres-
dit Euangelio, & hi pronunciantur salui, alter eorū qui nō cres-
dunt Euangelio, & hi pronunciantur damnati. Inter hos nō est
aliquid medium. Aut em̄ excedis ex hac uitain fide Iesu Christi,
tunc habes remissionem omnium peccatorū, propter Christum,
et imputatur tibi iusticia Christi. Quare qui Christo comi-
tatus in mortem ingreditur, ei nihil deest ad consequendam ue-
ram & æternam uitam. Qui autem hinc sine Christo emigrat, in-
greditur in perpetuas tenebras.

Ac

Ac si præter hos duos ordines, alius esset quispiæ tertius statu animarum in altero seculo, certe Paulus qui ad Paradisum & in tertium cœlum raptus erat, & multa arcana uiderat, nō in uideret. Ecclesiæ hanc cognitionem. Ecce autem cū ad Thessalos nicenses ex professo de Christianis dormientib. scriberet, nullus prouersus facit mentionem alicuius purgatoriū, sed iubet potius, ne contristemur, sicut & cæteri, qui spem non habent. Itaq; si talis esset quispiæ animarū status in altero seculo, qualem uulgas cogitat, non potuisse Paulus teneri, quo minus loco tam op̄ portuno, hunc animarum statum perspicue explicuisse, & Ecclesiæ rationem præscripisse, qua posset miseris animas a cruciatusu liberare.

Sed & ueræ ac uere catholica Ecclesia apte significauit, sibi de hoc tertio genere statu aiaq; in altero seculo nihil certi cōstare.

Chrysost. in concione secunda de Lazaro.

Siquid cui rapuisti, redde, & dicio iuxta Zachæū, do quod drupum si quid rapui, si cui factus es inimicus, reconciliare priusquam ueneris ad iudicium. Omnia hic dissolue, ut citra molestiam illud uideas tribunal. Donec hic fuerimus spes habemus præclaras, simul atq; uero discesserimus illac, non est postea in nobis sicut pœnitere, neq; commissa diluere.

Et iterum.

Neq; enim, qui in præsenti uita peccata non abluerit, postea consolationem aliquam inuenturus est.

Augustinus etiā ponit inter ualde bonos & ualde malos, meos quosdā, quorū alteris uiderur locū purgatoriū assignare, m̄ de ea re alias dubitat, nec quicquā certi definit. De hac igit̄ sententia Augustini sentendū erit, qd̄ ipse exigit, uidelicet ut id recipiāmus, qd̄ uel autoritate scripturæ, uel, probabili ratiōe cōfirmatur uferit. Manifestū aut̄ est, qd̄ q̄ dicta scripturæ ad stabilendum purgatoriū citari solēt, a genuino suo sensu ad alienū torqueantur, & ab ipsis etiā ueteribus interpretibus lōge aliter expōnātur. Et quas Augustinus habet sententiæ suæ ratiōes, hoc fundamento nīt uidentur, qd̄ consequamur remissionem peccatorum & uitam, non tantum propter Christum per fidem, sed etiam propter merita nostrorum operum. Sed qd̄ conueniat hoc cum uera Apostolica doctrina supra indicauimus. Quare

arbitramur, hanc theorian deigne purgatorio suis autoribus
relinquendam esse, & hoc maxime omniū agendum, ut quod
Paulus monet, confirmemus nos inuicem sermonibus de cer-
ta spe resurrectionis, & salutis nostræ in Christo Iesu, propter
quem Deus credentibus ita fauet, ut conseruet ipsos in media
morte, & donet eos uera tranquillitate.

DE VOTIS MONASTICIS.

Non est dubium, quin uota pia, iusta, & legitima sint ser-
uanda, ac soluenda, & uota impia sint rescindenda,
Sed haud immerito disputatur, in quo uotorum gene-
re collocanda sint uota monachorum, de uirginitate seu cœlis
batu, paupertate, & obedientia.

Nam manifestum est, quod cœlibatus non sit uerbo Dei pre-
ceptus. Manifestum etiam est, quod etiā cœlibum status sit in
publicis periculis tranquillior, & ad peragenda publica minis-
teria Ecclesiæ his, qui non uruntur, aptior & accommodatior,
tamen non est sentiendum, quod hoc genus uitæ per se sit corā
tribunali Dei excellentius & sanctius, quam coniugium.

Sicut enim in Christo non est ludæus, neq; Græcus, non ser-
uus, neq; liber, ut Paulus ait, ita in Christo, nec est coelebs, nec
maritus. Et quemadmodum in Christo Iesu circumcisio nihil
est, præpuclum nihil est, sed obseruatio mædatorum Dei, & no-
ua creatura, ita & cœlibatus nihil est, coniugium nihil est, sed
in Christo Iesu renatum esse, & Christi uocationi obediare.

In cōcio Gangreni extat Canon, Si quis, inquiens, ex his
qui uirginitatem propter D O M I N U M seruant, extollitur
aduersus coniugatos, anathema sit.

Et aliud Canon dicit: Si quis uirorum, propter continentia-
m, quæ putatur, amictu palliū utitur, quasi per hoc se habere
iusticiam credens, & despicit eos, qui cum reverentia birris, &
alijs communibus & solitis utuntur, anathema sit.

Et August. de bono coniugali cap. 21.

Non audet uirginitatem Baptistæ præferre coniugio Abrahæ.

Quare qui uouet uirginitatem, uel cœlibatum, aut uouet e-
um, ut singularem cultum Dei, tunc quia status cœlibum non
est uerbo Dei mandatus, pertinet hoc uotum ad mandata ho-
minū,

minum, de quibus Christus dicit, *Frustra colunt me, docentes doctrinas, præcepta hominum. Aut uouet eum, ut meritum remissionis peccatorum, & uite æternæ: tunc est manifeste impium uotum, cui nullus est obnoxius.*

Nihilo rectius est paupertatem uouere. Aut enim conditiōe pauper es, & nihil terrenarum facultatum possides, tunc hæc crux, diuinitus tibi imposita, patienter est ferenda, quam si præterea uoues, nihil aliud facis, quam si in morbo uoucas, te per petuo ægrotaturum, uel in infamia, te perpetuo fore infamem. Quod genus uoti furor magis est, quam pietas. Aut possides facultates, & uoues te, n̄s relictis, aucturum uitam pauperem, ut uitum queras mendicitate, & consequatis, huius uoti merito, uitam æternam: tunc hoc uotum, primum quidem pugnat cū charitate proximi, quæ exigit, ne cui sis, præter necessitatem, mendicimonio molestus: deinde pugnat cum fide in Christum, quod is solus sit meritum æternæ uitæ. Manifestum igitur est, hoc genus uoti esse illegitimum, & impium.

Facultates tuas autem sic deferere, ut eas in commune conferas, non est paupertatem sectari, sed de certiori & copiosiori uictu tibi prospicere. Qui qualis sit coram Deo cultus, obscurum esse non potest.

Obedientia uero, aut refertur ad Deum, tunc non est arbitrii uotum, sed debitæ necessitatis, de qua obedientia dicitur, melius est obedientia quam uictimæ. Aut refertur ad hominē, tunc sua sunt obedientiæ officia, quæ subditus magistrati, liberi parentibus, serui domini, discipuli præceptoribus debent. Hæc siue uoueantur, siue non uoueantur, certe diuinitus exiguntur, sed hac conditione, ut semper Deo magis obediamus, quam hominibus.

Uouere autem homini obedientiam, sine certa uocatione Dei, ut operibus talis obedientiæ, non solum præstes Deo singulari cultum, sed etiam expies coram Deo peccata tua, superuacaneum est, quia Christus dicit, *frustra se coli humanis traditionibus, & impium, quia solius Christi obedientia, quam præstiter Deo patri suo, expiavit peccata nostra, & reconciliavit nos cum Deo.*

Ex his omnibus manifestum est, quod genus uouendi scilicet
batus, paupertatis & obedientiae, non consentiat cum doctrina
uere catholica, praeferent cum quidam non sunt ueriti, hoc
uouendi genus æquare Baptismo.

DE HORIS CANONICIS.

Augustinus scribit alicubi, Ambrosium Episcopum Mediolanensem instituisse, ut cœtus Ecclesiae cantaret Psalmos, quibus se se mutuo in expectatione malorum confortarent, & ad ferendam crucem exuscitarent, ne populus, in quiete, in oratione tædio contabesceret. Hic cantus, quia factus est lingua vulgo nota, & habuit plenum usum, commendatione dignissimus erat.

Et ex decretis Canonicis apparebant horas, quas uocant Canonicas, fuisse ordinationes temporum, quibus percurrenta esset publice singulis annis, universa sacra scriptura, quemadmodum in scholis suæ solent horæ explicationibus autorum constituit. Talis horarum distributio fuit fortassis suo tempore non inutilis, & per se non est dampnanda.

Sed instituere singulare genus sacerdotum, ad cantandas horas Canonicas, & canere eas aliena lingua, quæ vulgo Ecclesia non sit nota, aut uernacula, & quidem alicubi noctu, diuq; si ne illa intermissione, succedentibus subinde sibi alijs aitq; alijs cantoribus: ac facere hoc sacrum, non ut per patientiam & eos solationem scripturarum spem habeamus, quemadmodum Paulus ait, sed ut merito huius operis mitiges iram Dei, & expiæ peccata hominum coram Deo, hoc demum pugnat cum sententia uere Catholicæ Ecclesiae.

1. Corinth. 14.

Cum conuenitis, unusquisque uestrum Psalmum habet, doctrinam habet, Apocalypsin habet, linguam habet, interpretationem habet, OMNIA ad ÆDIFICATIONEM habent.

Hierony. in epistolam ad Ephes. cap. 5.

Canentes & psallentes in cordibus uestris DOMINO! Audiāt hæc adolescētuli, audiāntihi, quibus psallendi in Ecclesia officiū est, Deo nō uoce sed corde psallendū, nec in tragediō rū modū, guttur & sauces dulci modulamine collinēdas, &c.

Quod

Quod autem iam dictum est, de usu linguae vulgo nota, in intelligendum est, non tantum de cantu psalmorum, sed etiam de omnibus partibus Ecclesiastici ministerij. Sicut enim conciones & precationes lingua Ecclesiæ nota habendæ sunt, ita & sacramenta noto sermone dispensanda sunt. Et si enim licebit alii, quoties peregrina lingua propter studiosos uti, tamen consensus Catholicæ Ecclesiæ hoc exigit, ut necessaria ministeria Ecclesiæ fiant sermone uernaculo.

Iad Corinth. 14.

In Ecclesia uolo quinq; uerba mente mea loqui, ut & alios instruam, potius quam decem milia uerborum lingua.

Innocentius tertius de offi. iud, ord. c, quoniam.

Quoniam in plerisq; partibus infra eandem ciuitatem atq; dice cœsim, permixti sunt populi diuersarum linguarum, habentes sub una fide, uarios ritus & mores: districte præcipimus, ut pontifices huiusmodi ciuitatum sive diocœsium, prouideant uiros idoneos, qui secundum diuersitates rituum & linguarū, diuina illis officia celebrent, Ecclesiastica sacramenta ministrēt, instruendo eos uerbo pariter & exemplo.

Quare pie & catholice facere dicendi sunt hi, qui dispensationem sacramentorum, carmina psalmorum, & lectiones sacrae scripturæ, sic constituant, ut Ecclesia intelligat quod dicitur, legitur, & canitur, & fructum spiritus ad consolandam mentem, & confirmandam fidem, ac excitandam charitatem capiat.

DE IEIVNIO.

Ieiunium habet suam laudem & usum. Non est autem nobis nunc sermo, uel de necessario ieiunio, cum neceſſe habes ob inopiam cibi ieiunare, uel de allegorico ieiunio, quod est ab omnibus uitijis abstinere, sed est sermo de duobus uisitatis generibus ieiunij, quorum aliud est ieiunium perpetuum. Hæc est soberbia, quæ semper toto uitæ tempore, in cibo & potu seruāda est. Nunquā em̄ licet heluari, & rapulā ac ebrietatē festari. Aliud est ieiunij diarij, cū aliquies toto die abstinet a cibo, quale uisitatu fuit in ueteri testamēto Leui, decimo sexto. Et testant̄ ex platosaphat, Niniuita, & alia. Hoc genus ieiunij recep:ū est etiam in usum, post diuulgationē Euangeliū, ut appareat ex Actis

Apostolici capite decimotertio & decimoquarto. Secuta autem est postea magna uarietas obseruationis id genus ieiunij in Ecclesijs. Sed haec uarietas, sicut non attulit Ecclesia ullum in commodum, ita testificata est, libertatem usus huius ieiunij. Et extat apud ueteres obseruabile dictum de hac uarietate: ieiuniorum, inquiunt, discrepancy, non rumpit fidei consonantiam.

Et si autem non nulli sentiunt, Christum dedicasse exemplo suo ieiunium quadragesimale, tamen manifestum est, qd Christus non mandauerit hoc ieiunium, nec rerum natura ferat, ut exemplum ieiunij Christi, qui totis quadraginta diebus & noctibus, ab omni cibo & potu abstinuit, imitemur.

Et non obscure significat Eusebius, uolum huius quadragesimae malis ieiunij suisse in Ecclesia liberrimum.

Dicit & Chrysostomus in Gene. cap. 2. hom. 11.

Si ieiunare non potes, potes tamen abstinere a delictis. Hoc autem non minimum est, nec a ieiunio multum distans, sed ipsum quo qd diaboli furorem prosternere idoneum.

Nec erat institutus delectus ciborum, quod Apostolus dixisset, Mundis omnia esse munda.

Sed in talium ieiuniorum obseruatione, maxime omniū considerandus est finis. Veteres ieiunarunt aliquoties totis diebus, ut uacarent public & precationi, & hac disciplina admonerent Ecclesiam suam, ac præsertim iuuentutem, de præteritis, uel de præsentibus, uel de imminentibus periculis, ac excitarent eam ad agendum pœnitentiam, qua ira Dei mitigaretur. Hic est plus & utilis horum ieiuniorum finis.

Alij ieiunant, ut merito huius operis expient peccata coram Deo, uel, sicut nonnulli loquuntur, applicentib; ieiunio suo meritum Christi. Sed hic finis omnino refutandus est. Primum enim, sola mors Christi est expiatio peccatorum nostrorum. Deinde ieiunium non est in hunc usum ordinatum, ut sit opus, quo applicetur nobis meritum Christi. Aut enim ieiunium coniunctum est cum uera pœnitentia, tunc meritum Christi applicatum est pœnitenti per fidem, quæ est præcipua pars pœnitentie, antea quam suscipiat uel perficiat ieiunium. Aut ieiunium est sine pœnitentia, tunc est in conspectu Dei abominandum, tantu abest, ut applicet ieiunantem meritum Christi.

Efaiz

Esaiæ 56.

Nunquid tale est ieunium, quod elegi, per diem affligere hominem animam suam? Nunquid contorquere quasi circulum caput suum?

Augustinus epistola 86. ad Læsulanum.

Ego in Euangelicis & Apostolicis literis, totoq; instrumento, quod appellant testamentum nouum, animo id revoluens, video præceptum esse ieunium. Quibus autem diebus non oporteat ieunare, & quibus oporteat, præcepto DOMINI vel Apostolorum non inuenio definitum. At per hoc sentio, non quidem ad obtinendum, quam FIDES obtinet, VICTORIA, in qua est pulchritudo filiæ regis intrinsecus.

Chrysostomus tom. 4. de ieunio Quadrage simali hom. 73.

Si quotidie huc conuenimus, actotam ieunemus quadras gesimam, & non MVTAMVS uitram in melius, maioris dæ nationis occasio nobis fieret.

Ex his manifestum est, quod sentire ieunium esse opus, quo vel peccata coram Deo expientur, vel meritum Christi applicetur, nec sit Apostolicum nec Catholicum.

DE CONSECRATIO

ne Aquæ, Salis, Vini, Her
barum, & altarum
rerum.

Agnoscimus in veteri Testamento diuinitus fuisse institutam Aquam aspersionis, qua Leuiticæ immundicizæ purgabantur.

Agnoscimus etiam miraculum, quo Propheta Elizæus sanguinestiles aquas Iericho, inieicto sale.

Et amplectimur, quod Paulus ad Timotheum scribens Omnis, inquit, creatura Dei bona est, & nihil rei ciendum, quod cum gratiarum actione percipitur. Sanctificatur enim per uerbum Dei & precationem.

Sed quod consecretur in nouo Testamento Aquæ, quam uocant benedictam, cuius aspersione deleantur peccata uenialia,

& pellantur dæmones, ac consecratur è etiam sal, qui facta res a
lio qui noxias salutares, non uidetur nec Apostolicum nec Ca-
tholicum esse. Næritatio Leviticæ aspersoris, & miraculi Eli-
zei, non est uerbo DOMINI mandata, sed humano arbitrio
usitata: pertinet igitur ad hoc dictum Christi, Frustra coluit me,
do centes doctrinas, mandata hominum. Et manifestum est, q
aspersio sanguinis Christi, quæ sit per uerbum Euægeliæ, per ba-
puismum & cœnæ dominicam, excipitur autem per FIDEM,
emundet nos a peccatis. Quod igitur est solius sanguinis Chri-
sti, diuina ordinatione pro peccatis nostris effusus, hoc non des-
bet tribui aquæ, humana ordinatione consecratæ.

Quod autem Elizæus sanauit aquas steriles sale, proponitur
nobis admirandum, ut confirmemus ex eo fidem, quam debe-
mus propheticæ concioni adhibere, non proponitur nobis si-
ne certa uocatione Dei imitandum: propriea quod miracula
sanctorum non soleant esse generalia, sed personalia.

Quod autem Paulus dicit, creaturas sanctificari uerbo Dei,
& preicatione, non sentit creaturas, exempli gratia, salem, eæ
nem, oua, herbas, esse exorcizandas, ut usu earum fugetur Sas-
tan, sed quod omnes creaturæ sint uerbo Dei in suum quæ ex
ternum usum ordinatæ, quæ nobis tunc in bonum cedunt, cù
ipls ex fide & inuocacione Dei recte utimur. Sic creauit Deus
salem ad condendum cibum, & ad conservandam carnem apu-
refactione, aquam ad potum, aut lauationem, aut rigationem,
non ad fugandum dæmonem. Ordinauit quidem in Baptismo
aquam ad abluenda peccata, hæc autem non est generalis crea-
tio Dei, sed specialis ordinatio, certo uerbo Dei definita. Nam
quantum attinet ad generalem Dei creationem & sanctificatio-
nem, non extat uerbum Dei, quod testificetur creaturas, quas
antea commemorauimus, exorcismis ad hoc utiles fieri, ut des-
leant peccata, & fugent dæmones. Quod autem suscipitur sine
uerbo Dei, in alienum a divina ordinatione usum, non potest fi-
eri ex fide, sed sit abusus, & adfert magis perniciem q̄ salutem.

Ad Romoanos 14.

Omne quod non est ex fide peccatum est:

Cyprianus epistola 3. lib. 2.

Si solus Christus audiendus est, non debemus attendere,
quid

quid aliquis ante nos faciendum putarit, sed quid prior Christus, qui ante omnes est, fecerit. Nec enim hominis consuetus, dinem sequi oportet, sed Dei ueritatem.

DE SACRA SCRIPTURA.

SAcram scripturam uocamus, eos Canonicos libros ueteris & noui testamenti, de quorum autoritate in Ecclesia nunquam dubitatum est.

Hanc scripturam credimus & confitemur esse oraculum Spiritus sancti, cœlestibus testimonij ita confirmatum, ut si angelus de celo aliud prædicauerit, anathema sit. Quare detestamur omnem doctrinam, cultum & religionem, pugnantem cum hac scriptura.

Sed quod nonnulli sentiunt, in hac scriptura non contineri omnem doctrinam, nobis ad ueram & perpetuam salutem cognitum necessarium: & ius interpretandæ huius scripturæ, in postestate summorum pontificum ita situm esse, ut quod hi pro suo arbitrio prouocant, amplectendum sit pro sententia Spiritus sancti, uidetur facilius posse dici quam probari.

2. ad Timotheum 3.

Omnis scriptura diuinitus inspirata, & utilis ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia, ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus.

Ioannis 15.

Vos dixi amicos, quia omnia quæcumque audiuist patre meo nota uobis feci. Quæ autem Apostoli acceperunt a Christo, ea uulgauerunt prædicatione sua in toto orbe tertiarum, & tradidérunt ea posteritatis scriptis suis. Manifestum igitur est, quod omnia, quæ ad salutem cognitum necessaria sunt, in scriptis Propheticis & Apostolicis continantur.

Chrysost. ad Titum, homi. i.

Manifestauit temporibus suis uerbum suum in prædicione, quæ credita est mihi. Hæc est prædication. OMNIA enim Euangelion continet & præsentia & futura, honorem, pietatem, fidem, simul omnia prædicationis uerbo conclusit.

Hieronymus ad Titum cap. i.

Sine auctoritate scripturarum, garrulitas non habet fidem.

August.super Ioan.cap.ii.tract.49.

Nam cum D O M I N V S Iesu multa fecisset, non omnia scrip-
ta sunt, sicut idem ipse sanctus Euangelista testatur, multa D O
M I N V M Christum & dixisse & fecisse, quæ scripta non sunt.
E L E C T A autem sunt quæ scriberentur, quæ S A L V T I cre-
dientium sufficere uidebantur.

Nam quod aiunt, Ius interpretandæ scripturæ esse penes sum-
mos pontifices, non est obscurum, quod donum interpretan-
dæ scripturæ non sit humanæ prudètæ, sed sancti spiritus. Vn-
cuicq; inquit Paulus, datur manifestatio spiritus ad utilitatem.
Alij quidem per spiritum datur sermo sapientiæ, &c. Spiritus
sanctus autem est liberissimus, nec est ad certum genus homini
alligatus, sed distribuit dona hominib; p; suo iplius bñplacito.

Numeri. xi.

Quis tribuat ut omnis populus prophetet, & deret eis D O S
M I N V S spiritum suum?

Judicium 4.

Debora, mulier, uxor Lapidoth, excitatur in Prophetam,
Amos 7.

Non sum Propheta, & non sum filius Propheta, sed armen-
tarius ego sum, uellicans lycomoros, &c. Erramen Amos acce-
pit Spiritum sanctum, & factus est Propheta.

i.ad Corinthios xij.

Hæc omnia operatur unus & idem spiritus, distribuens uni-
cuicq; prout V V L T.

Testantur etiam exempla, quod summi pontifices sçpe ad
multum fœde errauerint.

Quare donum interpretandæ scripturæ, non est in ordinem
summorum pontificum ita concludendum, ut quisquis ponti-
fex fuerit, scripturam recte interpretetur. Sed uera sententia scrip-
turæ quærenda est in ipsa scriptura, & apud eos, qui diuino
spiritu excitati, scripturam per scripturam interpretantur.

D E S V M M O P O N T I F I C E.

Sunt qui tribuunt Romano Pontifici, quod sit caput uni-
uersitatis Ecclesiæ, & habeat potestatem non in terris tantum
constituendi regna politica, & gubernandi Ecclesiastica,
uerū

uerum etiam in cœlis mandādi angelis, liberandi animas e pur-
gatorio, & beandi aut liberandi quos liber.

Nos autem agnoscimus, quod siquidem Romanus P̄t̄fex, fuerit vir pius, & docuerit Euangelion Christi, iuxta Propheti-
ca & Apostolica scripta, habeat ministerium summum in hac ter-
ra potestatis, uidelicet ministerium remittendi & retinendi pec-
cata: q̄ ministerio nō est in his terris nec maius nec excellētius.

Habet autem hoc ministerium non solus, sed habet commu-
ne cum omnibus ijs, qui legitima uocatione adnunciant Euangeli-
on Christi. Ministerium enim remittendi aut retinendi pec-
cata, quod alias uocatur clavis regni celorum, non est liberæ
potestati personæ hominum traditum: sed est in ipsum Euange-
lii uerbum ita inclusum, ut quoiquot Euangelion adnunciant,
dicantur uere peccata remittere & retinere, illud quidē his, qui
Euāgelion fide accipiūt, hoc aut̄ his, qui Euāgelion contēnunt.

Marci ult̄mo.

Pr̄dicate Euāgelion omni creaturæ, qui crediderit & ba-
ptizatus fuerit, saluus erit, qui uero nō crediderit, condēnabit̄.

Hilar. de Trinitate lib. 6.

Petro reuelauit Pater ut diceret, Tu es filius Dei. Super hanc
igitur confessionis petram Ecclesiæ xđificatio est, hæc fides Ec-
clesiæ est fundamentum, hæc fides regni cœlestis habet claves,
hæc fides quæ in terra soluerit aut ligauerit, ea ligata sunt in
cœlis & soluta.

Chrysostomus.

Claviculare sunt sacerdotes, quibus creditum est uerbū do-
cendi, & interpretādi scripturas. Clavis autem est VERBVM
scientiæ scripturaræ, per quā aperitur hominib. ianua ueritatis.

August. de doctrina Christ. lib. 1. cap. 18.

Has claves dedit Ecclesiæ suæ, ut quæ solueret in terra, soluta
essent in cœlo, quæ ligaret in terra, ligata essent in cœlo. Scilicet
ut quisquis in Ecclesia eis, dimitti libi peccata non crederet,
non ei dimitterentur: quisquis autem crederet, seq̄ ab his cor-
rectus auerteret, in eiusdem Ecclesiæ gremio constitutus, ea-
dem fide atq̄ correctione sanaretur.

Ambroſius,

G

Peccata per VERBVM dimittuntur, cuius interpres seu expounder est Leuita.

Bernhardus in epistola ad Eug.

Verus successor Pauli dicet cū Paulo, Non q̄ dominemur spiritu uestræ, sed adiutores sumus gaudij. Petri hæres audierunt Petru dicentes, Nec q̄ ut dominantes in clerum, sed forma facti gregis.

Thomas in summa sua, parte 5. in additi. q. 6. ar. 6.

Quia Ecclesia fundatur in fide & in sacramentis, ideo ad ministros Ecclesiæ, nouos articulos fidei addere, aut additos removere, aut noua sacramenta instituere, aut instituta remouere, non pertinet; sed hoc est potestatis excellentiae, quæ soli deberunt Christo, qui est Ecclesiæ fundatum. Et ideo, sicut Papanon potest dispensare, ut aliquis sine Baptismo saluetur, ita nec q̄ saluetur sine confessione, secundum quod obligat ut sacramenta.

Etsi autem Thomas suas habet opiniones de confessione, tamen hoc, quod dicit, ad ministros Ecclesiæ (inter quos etiam Papam numerat) non pertinere, nouos articulos fidei condere, & noua sacramenta instituere, uere est Apostolica & Catholica sententia. Nam ad ministros Ecclesiæ non pertinet, ex uocatione Christi, aliud ministerium, quam quod super de remittendis & retinendis peccatis commemorauimus, & quo Apostoli ipsi sancti sunt. Quod si, præter hoc ministerium, aliquid amplius Romano Pontifici tribuitur, hoc aut conceditur ei huminis ordinationibus, aut confitum est a monachis & adulatoriis, contra uerbi Dei autoritatem.

DE ECCLESIA.

Credimus & confitemur, quod una sit sancta Catholica & Apostolica Ecclesia, iuxta symbolum Apostolorum & Nicænum.

II. Quod hæc Ecclesia, a Spiritu sancto ita gubernetur, ut etiam sinit eam esse in his terris imbecillæ, conseruet tamen eam per pie quo, ne uel erroribus, uel peccatis pereat.

III. Quod huic Ecclesiæ in hac terra multi mali & hypocritæ admixti sint.

IV. Quod hi mali & hypocritæ si ministerium Ecclesiæ legitima uocacione suscepint, ueritatis sacramentorum per se nihil

hili in cōmodo afferant, nisi institutionem Christi peruertant, &
impia doceant.

V. Quod in hac Ecclesia sit uera peccatorum remissio.

VI. Quod hæc Ecclesia habeat ius testificandi de sacra seru-
ptura.

VII. Quod hæc Ecclesia habeat ius iudicandi de omnibus
doctrinis, iuxta illud, Probate spiritus num ex Deo sint. Et, Ce-
teri dñudicent.

VIII. Quod hæc Ecclesia habeat ius interpretandæ scripturæ.

Sed ubi hæc Ecclesia sit quærenda, & an iura eius sint certis
terminis circumscripta, alii aliter sentiunt.

Arbitramur autem auctoritatē sacrae scripturæ, & veterum
patrum sentiendum esse, uere Catholicam & Apostolicam Ec-
clesiam, non ad unum certum locum aut gentem, nec ad unum
certum hominum genus, alligatam esse: sed in eo esse loco aut
gente, ubi Euangelion Christi synceriter prædicatur, & sacra-
menta eius recte, iuxta institutionem Christi, administrantur.

Ioannis 10.

Scriptum est. Ego dixi, dñi estis. Illos dixit deos, ad quos fas-
tus est sermo Dei, &c. Ergo ibi est populus seu Ecclesia Dei,
ubi sermo Dei prædicatur.

Ioannis 15.

Iam uos mundi estis propter sermonem, quem locutus sum
uobis. Sermo igitur Christi, qui est Euangelion, demonstrat
ubi sit Ecclesia, quæ coram Deo sit munda.

Ad Romanos. i.

Euangelion est potentia Dei, ad salutem omni credenti. Vbi
igitur est Euangelion, quod agnoscitur fide, ibi Deus habet Ec-
clesiam, in qua est efficax ad aeternam salutem.

Chrysostomus in commentario in Euangeli

on Matth. cap. 24. hom. 49.

Quare hoc tempore omnes Christiani conferre se ad scriptu-
ras debent. Quia in tempore hoc, ex quo obtinuit hæresis illas
Ecclesias, nulla probatio potest esse ueræ Christianitatis, nec
refugium potest esse Christianorum aliud, uolentium cognos-
scere fidei ueritatem, nisi scripturæ diuinæ.

G. 3

Et postea.

Qui ergo uult cognoscere, quæ sit uera Ecclesia Christi, unde cognoscat, nisi tantummodo per scripturas?

Augustinus tom. 2. epistol. 166.

In scripturis didicimus Christum, in scripturis didicimus Ecclesiam, has scripturas communiter habemus, quare non in eis & Christum & Ecclesiam communiter retinemus?

Et iterum Tom. 7. in epistola contra episto-

lā Petilianī Donatistæ cap. 2. 3. & 4.

Inter nos & Donatistas quæstio est, ubi sit Ecclesia; quid ergo facturi sumus in uerbis nostris eam quæsturi, an in uerbis capitii sui, DOMINI nostri Iesu Christi? Puto quod in illius potius uerbis querere debemus, qui ueritas est, & optime nos uit corpus suum.

Quod autem affirmatur, Ecclesiam habere ius testificandi de sacra scriptura, interpretandi scripturam, & iudicandi de omnibus doctrinis. non sic intelligendum est, quod Ecclesia habeat liberam potestatem quidvis statuendi, ac etiam, si libeat, mutare scripturam, & fingendi nouam doctrinam, ac instituendi novos cultus Dei. Sed quod Ecclesia, ut sponsa Christi, agnoscat uocem sponsi sui, & acceperit a sposo suo certam regulam, Propheticam uidelicet & Apostolicam prædicationem, cœlestibus miraculis confirmatam, iuxta quam debeat, obscura, si quidetur, loca scripturæ interpretari, & de doctrinis iudicare.

Psalm. 118.

Lucernæ pedibus meis uerbum tuum.

Ad Romanos xii.

Habentes dona, iuxta gratiam datam nobis, uaria, siue propheticam, iuxta analogiam fidei.

ij. Petri i.

Habemus firmiorem sermonem propheticum, cui dum attenditis, ceu lucernæ appareràt in obscuro loco, recte facitis, &c.

Origenes in Hiero, hom. i.

Necesse est nobis scripturas sanctas in testimonium uocare, sensus quippe nostri & enarrationes, sine his testibus, non habent fidem.

Hiero

Hierony. in Matth. 23.

Quod sine autoritate scripturæ dicitur, eadem facilitate con-
temnitur, qua dicitur.

August. de nup. & concupis. lib. 2. cap. 23.

Ista controversia iudicetur quæritur, iudicetur ergo Christus, & cui
rei mortis eius pfecterit, ipse dicat. Hic est, inquit, sanguis meus.

Et mox,

Iudicet tuus & Apostolus, quia & in Apostolo ipse loquitur
Christus, clamat & dicit de Deo patre: qui proprio filio, &c.

Quare Ecclesia sic habet autoritatem iudicandi de doctrinis,
ut tamen contineat se in tra metas scripturæ, quæ est vox
sponsi sui, a qua vocem nulli, ne angelo quidem, fas est recedere.

DE CONCILIIS.

Fatemur sua debere esse in Ecclesia de dogmatis & sacris
iudicis, & magnam esse legitimam Conciliorum autoritatem.

Sed longe omnium maximam sit autoritas uerbi Dei, ne-
cessaria est. Etsi enim Ecclesia habet certam promissionem perpe-
tuæ presentis Christi, & gubernetur a Spiritu sancto, in non
quicunque hominum cœtus, pro uera Ecclesia haberi potest: & ut
maxime multi aliquoties in nomine Christi conuenire uidentur,
tamen pauci sunt electi, & non est omnium fides. Et quod
in politicis, idem & in Ecclesiasticis cœtibus fieri solet, ut plu-
rumq; maior pars, uincat meliorum.

Huc accedit quod Spiritus sanctus non faciat populum suum
in fratratuſa & cœptuſa, hoc est, impeccabilem, sed relin-
quat in ipso multas & uarias imbecillitates.

Testantur quoq; exempla, non pontifices tantum, sed et
iam Concilia errasse.

Quare postquam Prophetica & Apostolica doctrina diuini
tus confirmata est, nullius aet hominis, uel hominū cœtus sen-
tentia, simpliciter per oraculo Spiritus sancti, sine iudicio recipiē
da est, sed exigenda ad normam doctrinæ Propheticæ & Apostolis-
cae, ut qd cū hac equanit, agnoscatur, qd cū hac pugnat, refutetur.

Ad Galatas. i.

Sin os, aut angelus de celo, prædicauerit uobis Euangeli-
um, præter id quod prædicavimus uobis, anathema sit.

1. Joannis. 4.

Nolite culuis spiritui credere, sed probate spiritus, num ex
Deo sis.

ad Thessl. 5.

Omnia probate, quod bonum est tenete:

August. contra Maxi. Ariano. Epis. lib 3. cap. 14.

Sed nunc nec nego Nicenum, nec tu debes Ariminense, tan
quam praeiudicaturus, proferre concilium, nec ego huius auto
ritate, nec tu illius detineris, scripturarum autoritatibus, non
quorumcumque proprijs, sed utriusque communibus testibus, res
cum re, causa cum causa, ratio cum ratione, utriusque, &c.

Panormitanus in c. significasti ex. de electio.

In concernentibus fidem, etiam dictum unius priuati esset
praeferendum dicto Papæ, si ille moueretur melioribus autor
itatibus noui & ueteris Testamenti, quam Papa.

Gerson parte i. de examinatione doctrinarum.

Prima ueritas staret, quod aliquis simplex, non autorisatus,
esset tam excellenter in sacris literis eruditus, quod plus esset
creendum, in casu doctrinali, suaæ assertioni, quam Papæ de
clarationi. Constat enim plus esse creendum Euangeliō, quam
Papæ. Si doceat igitur talis eruditus ueritatem aliquam in E
uangelio contineri, ubi & Papa nesciret, uel ultra erraret, patet
cuius præferendum sit iudicium.

Et mox.

Talis eruditus deberet in casu, si & dum celebraretur genera
le concilium, cui & ipse præsens esset, illi se opponere, si sentia
rem maiorem partem ad oppositum Euangeliū, malicia ueligno
ranta declinare.

DE SCRIPTORIBVS

Ecclesiastico.

Coram cano capite, inquit scriptura, alitur, & personam
senis uenerare. Veneramur igitur canicem maiorum no
strorum, qui iam inde ab initio reuelati & propagati Eu
angeliū, in orbe terrarum suscepunt studium iuuandæ Ecclesiæ,
non solū uocati predicatione, sed etiam publicis scriptis, ut po
steritas habeat, ab Apostolicis temporibus usque ad hæc tempo
ra, mæ

ra, manifesta & certa p̄iæ doctrinæ testimonia.

Horum autem scripta sic amplectimur, quemadmodum & sacra scriptura permisit nobis humana autoritate uti, & sua ipsa scripta agnosci uoluerunt.

lob. xij.

(Vos amici dicitis) quod in antiquis sit sapientia, & in multo tempore prudentia (Ego autem dico uobis) apud ipsum, uidelicet DOMINVM Deum nostrum, est sapientia & fortitudo, ipse haberet consilium & intelligentiam.

ad Corinth. 4.

Prophetæ duo aut tres loquuntur, ceteri dijudicent.

ad Thessal. 5.

Omnia probate, quod bonum est tenere.

Tertullia, in libel. de præscriptionib. hæreticor̄.

Nobis nihil licet ex nostro arbitrio inducere, sed nec eligere, quod aliquis de arbitrio suo induixerit. Apostolos Domini habemus autores, qui nec ipsi quicquam de suo arbitrio, quod inducerent, elegerunt, sed acceptam a Christo fideliter disciplinam, nationibus assignarunt.

August. in epistola ad Fortunatum dist. 8.

Nec quorumlibet disputationes, quanquam Catholicorū & claudatorum hominum, uelut scripturas Canonicas habere debemus, ut nobis non licet, saluahonorificentia, quæ illis debetur hominibus, aliquid in scriptis eorum improbare atque respuere, si forte inuenierimus, quod aliter senserint, quam ueritas habet, diuini & adiutorio ab alijs intellecta, uel a nobis. Talis ergo sum in scriptis aliis, quales uolo esse intellectores meorū.

Et iterum in proh. lib. 3 de Trinit.

Noli meis literis quasi Canonis scripturis inseruire, sed in illis, & qd nō credebas, cū inuenieris, incūtāter crede. In istis autem, qd certū habebas, nisi certum intellexeris, nos si firme tenere.

Ac rursus ad Vincentium lib. 2.

Negare non possum, nec debo, sicut in ipsis MAIORIBVS, ita multa esse in tam multis opusculis meis, quæ possumus iusti iudicio, & nulla temeritate, culpam.

Ei iterum in epistola ad Hieronymum.

Ego solis eis scriptoribus, qui iam Canonici appellantur, dico hunc timorem. Ac mox, Alios autem ita lego, ut quantalibet sanctitate, quantoque doctrina polleant, non ideo uerum putem, quia ipsi ita sentierunt, sed quia mihi per alios autores, uel per Canonicas, uel probabiles rationes, que a uero non abhorreant, persuadere powerant.

Et alias de unico Baptismo in epistola ad Vincent.

Quis nesciat sanctam scripturam, &c. Et: Noli frater contra diuinam tam multam, &c. Nam hi loci, uel ex ipsis pontificum decretis, notis sunt.

DE CAEREMONIIS.

Ecclesiasticis.

Agnoscimus a Christo filio Dei duas ceremonias, in Ecclesia institutas esse, Baptismum & eueniam dominicam, quae & iuxta institutionem Christi, necessario sunt obseruanda.

Faremus etiam Apostolos instituisse quasdam ordinaciones in Ecclesia, ut omnia decenter & secundum ordinem, sicut Paulus loquitur fierent, quales sunt quae describuntur prima ad Corinthios decimoquarto, & prima ad Timotheum secundo, Vsurparunt quoque Apostoli in designandis ministris Ecclesie impositionem manuum, quae recentia ex consuetudine ueteris legis, non autem mandata Ecclesie, libenter seruari posset.

Instituerunt enim in Actis Apostolicis, uerentes eauerent ab aliis sufficiatorum, & sanguinis, non ut haec obseruatio esset in uerentes perpetuo, sed temporalis, & tantisper duratura, dum hic eius non esset amplius offendiculum.

Faremus & hoc, quod Episcopis licet, cum Ecclesie suorum sensu, ordinationes dieru, festorum & lectionum seu canticorum, ad edificationem & erigendam uerem fidei in Christu, institueret. Sed non licet obtrudere Ecclesie ritus ueteris legis, profaneo diuino, quo Deus singulariter per se colatur.

Nec licet ueteres ritus legis restaurare, uel nouos commisere ad adumbrandam ueritatem Euangello iam patefactam & illustratam; quales sunt interdu accendere creos, ad significandam

et candam lucem Euangelij, aut ut uestillis & crucibus, ad signifi-
candum uestoriam Christi per crucem. Quod genus est uniuersa
panoplia uestium missarum, quam aiunt adumbrare totam
passionem Christi, & malta id genus alia.

Multo minus licet instituere cæremonias aut sacra, quorum
meritis expientur peccata, & accipiatur regnum cœleste.

Nam de priori illo genere cæremoniarum & sacrorum, Christus ex Esaiā concionatur, Frustra, inquiens, colunt me, docen-
tes doctrinas, præcepta hominum. Et Paulus, Ne quis uos ius
dicet, in cibo aut potu, aut in parte diei festi, aut nouilunij &c.

His accedunt testimonia Augustini & aliorum, de libera-
taliū cæremoniarum obseruatione.

De posteriori autem genere cæremoniarum, manifestū est,
quod sint impia sacra, & contumeliosa in mortem & resurrecti-
onem Christi, cuius solius merito habemus expiationem pec-
atorum, & hereditatem æternæ uitæ, per fidem.

Recensuimus quæ uidetur in doctrina Ecclesiastica, & in uni-
uersa Ecclesiæ administratione tum probanda, tum refutan-
da, & remendanda. Ac si quid brevius aut obscurius, quam res-
tantia postuleret, dictum est, recipiunt se concionatores nostri, co-
piosius & magis perspicue explicaturos.

Quod reliquum est oramus per Iesum Christum filium Dei,
unicum seruatorem nostrum, omnes pios, ut quod ipsos sua
sponte facere speramus, pro suo quisque officio & uocatione, ue-
rum ac serium instaurandæ Ecclesiæ studium suscipiat.

Negari non potest, quin hactenus multis annis non solum
disciplina Ecclesiæ collapsa sit, & mores eius magnis ac horri-
bilibus usijs corrupti sint, ac a maiori nostroq; honestate plu-
rimum degenerauerint, uerum etiam doctrina Ecclesiæ intole-
randis corruptelis depravata fuerit. Quæ si deinceps aut dissis-
mulantur aut confirmantur, cogitare quisq; uel mediocri pru-
dencia predictus, potest, quanta mala sint in Ecclesia DOMINI
secuturæ.

Notis sunt dñe & maledictiones, quibus diuina lex uiolato-
res uerbi Dei deuouet. Et Iosias Rex Iude, in instauranda Eccle-
sia plane heroico animo predictus, eti inuenito & perspecto li-
bro legis, pia sua pœnitentia & obedientia, iram Dei ita mitiga-

bat, ut supplicia quæ tunc Ecclesia Dei, neglectione uerbieris & impietate, merita erat, in aliud tempus reuenerentur, et atamen fuit seueritas Dei, aduersus contemptores uerbi sui & impenitentes, ut Rex, quantumuis pius, non potuerit eam prorsus e medio tollere & placare.

Existimamus autem ira Dei his temporibus, propter tot horrendas impietates, propter tot infandas celera & offendicula, quæ in populo ipso, qui Dei nomine gloriatur, manifestiora sunt, quam ut negari, & illuſtriora sunt, quam ut excusari queant, non minus, imo multo grauius aduersus cœtum Ecclesiae suæ accusationem & inflammatam esse, quam olim cum filius Dei nondum esset per Euangelion luu orbi patefactus. Ac tanto seuerius erit iudicium Dei, quanto maiora sunt beneficia, quæ & superioribus, & his presentibus temporibus in ingratis cōtulisse uidebatur.

Sed cum alia multa in Ecclesia & ministerio eius, correctione indigent, tum præcipue doctrina de poenitentia, iustificatione: ultius item sacramentorum, & celibatus ministrorum Ecclesiae, piam exigunt emendationem. Hæc si iuxta Prophetica & Apostolica scripta, ac iuxta uere Catholicum ueteris & purioris Ecclesiae consenſum, beneficio Dei, ac diligentia & cura optimorum quorumque virorum, restituta fuerint, non solum præstabilitur cultus Deo patri DOMINI nostri Iesu Christi gratissimus, uerum etiam uniuersus Christianus orbis excitabitur, ut, quibus possit officijs, gratitudinem & obedientiam suam sit declaraturus.

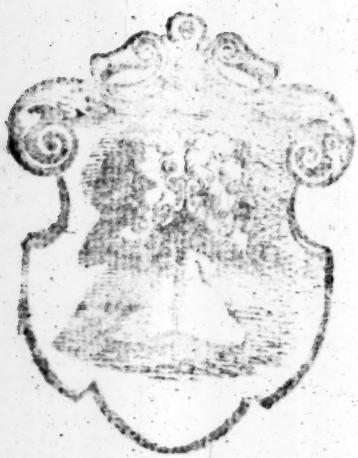
Nos quidem, non sumus de nostris concionatoribus aliquius erroris, uel in doctrina, uel in reliqua Ecclesiae administratōne, conscientiam non dubitamus, eos tanta modestia & pietate præditos, quin si testimonij cœlestis doctrinæ, & vero consensu Catholicæ Ecclesiae admoniti fuerint, ædificationi Ecclesiae haudquam sint defuturi.

Quod autem in nobis & in nostra est gubernatione, summā dabimus operam, ut, adiuuante diuina clementia, nihil eorum officiorum a nobis pretermittatur, quibus speramus ueram Ecclesiae tranquillitatem & salutem, in Iesu Christo filio Dei, conseruari posse.

FINIS,

FRANCOFORTI EX OFFICINA
PETRI BRVBACHII, ANNO
DOMINI M. D. LIIII
MENSE MAR
TIO.

BRANDGOLORTI EX OFFICINA
BERTRI BRABAGNI ANNO
DOMINI M. D. LIII
MENSE MAR
TIO.

Thesophylaxis ad Marium

Cap: 14

Folio 74.

Hoc est corpus meum. Hoc igitur quod sumus. Hoc enim tantum figura, et exemplar quoddam ex corporis dominici, panis, sed in illum universi corporis Christi, dominum nostrum dicit. Panis enim ex dato caro mea ex, non dixit. Figura ex carnis meae, sed caro mea ex. Et item. Nisi ederis carnem filii hominis. Et quoniam igitur, caro non videt, homo, nosnam ppp infinitatem ipsius peccata omnia panis, et vinnam ex his sum quib. apprehendit et non abhorret, sanguinem vero propositum, et carnes videntes, non sumus, sed abhorremus. Panis est minister Dei noster infinitati condicendo, speciem quidem panis, et vini sumus, in virginem actionem carnis, et sanguinis transmutantes. Sanguinem vero Hoc: Tp: dixit opponendo vestrum.

Idem in Jo: cap: 6. fol: 170.

Accende, quod panis, qui a nobis in mysticis matutinis non est tan figura nisi quoddam carnis dominici, sed ipsa caro dominici. Hoc n. dixit. Panis quod ego dabo figura ex carnis, sed caro nostra est, et transmutatur in arcum utris panis illa ppp mysticam benedictionem, et acceptio illius sancti spiritus.

in carnem Domini. Et ut quoniam carnibus quid
ciborum fieri paret caro huius et in carno am-
bilans dominus, et ex pectus alimento admittens
panis ille, qui manducabatur, in corporis eius mi-
tabatur, a similibus fratribus sanctis eius caro, et
in angustia, et supplicacione tolerabatur, iuxta
hunc autem modum. Ita ut nunc pectus in carno Domini
mirari. Et quoniammodo virginis, non apparet nobis
caro, sed pectus. Ut nunc adhuc amemus ab his opere. Non
figuridem caro apparet, sed infante affectus operum
erga conformatioem. Hinc autem condiscendens
Dominus noster infinitus, ratio apparet nobis mag-
nificus ictus, quiclibet aliquam affectus fuisse. pro min-
utissima vita carnem suam sicut ad mortem dedit.

Et pectus popt

Hoc loco distinximus Sacramentum communiois. Non
quoniam dominus, sed tibi caro, et sanguis domini in ipso
mantu domino, et dominus in ipso. Consumptio
nem tuam fieri nonne, et super rationes istas, ut pectus
domini in nobis, et nos in domino. Tunc autem nobis
audiamus, ne dominus noster manducamus, tangi-
nemus et imporosus es, et magis occidit, magis me-
ritus apprehendit vellet. Hinc noster tuus caro in-
til profecto est: sed quoniam dominus noster sibi caro
communionis ineffabilem comprehendens, vim sive op-
caro, non quoniam in die nunc transiit. affectus sui

ab similitudinem cunctoris fori, quod ex pa-
mant, te igitur ostendit operationem. sic igitur
a Domini caro mantes caro, vivifica ergo, similitu-
dini caro. Tego quodnam. ego igitur, iunctus ~~est~~
tuum, hoc ergo simile natus sum ex te, qui operis
pro te qui me adiutor me, vivere ~~est~~ me, dum
quodammodo nigrum mihi, et haematombrum
in me, qui vivificans poteris.